

• FAMILIES BOMBEECK TE AALST

Molenaarsfamilies in de 17de en 18de eeuw...

(generatie VII-a.)

Bernardus (Bernard) Bombeeck & Margareta Coen (Koen)*Mulderszoon Bernardus Boembeke, verbleef in leven
onder meer te Oomberghen en te Aelst...*

Zoon van VI-a, zie blz. 082..

Bernardus BOEMBEKE fs Gillis, werd gedoopt te Oombergen op vrijdag 9 maart 1635 als zoon van water- en windmolenaar Gillis of Egidius Boembeke/Boenbeke en Josina of Judoca Plahier fa Anthony.

Nadat in **1667** de Fransen, onder bevelhebberschap van maarschalk Henri Turenne, de stad Aalst stormenderhand hadden ingenomen, werd bijna heel de versterking rondom de stad afgebroken. Dit sloopwerk van wallen, muren en torens, duurde t/m 1670. Drie jaar later, op woensdag **20 september 1673**, huwde in de oude *Sint-Marten-skercke* van Aalst Bernardus BOMBEECK, 38 jaar oud, met Margareta COEN (Koen) {trouwgetuigen waren zijn broers Carolus Boembeke en Adrianus Bombeke}. Tevoren, op zondag 3 september, hadden ze zich verloofd. Bernardus Boembeke is ergens tussen 1690 en 1708 overleden.

[†] Zijn huisvrouw, Margareta Coen werd op zaterdag 5 februari 1695 te Aalst in de *Groote Kerck* begraven...

Bernardus was waarschijnlijk mouter en/of molenaar van beroep. Hij was met tussenpozen stadsburger van Aalst. Vanaf 1673 tot 1684 was hij in ieder geval woonachtig in de stad Aalst zelf.

† • In **1676** brak in Aalst opnieuw de gevreesde pest uit; tot het jaar **1679** stierven er weer honderden inwoners, waaronder vermoedelijk ook enkele kinderen van deze familie (zie verder).

*Het doopvont (anno 1698) uit de katholieke
Sint-Martinuskerk van Aalst, Oost-Vlaanderen.*

In de doopboeken der Sint-Martinuskerk vonden we van dit echtpaar zes kinderen :

1. Joanna BOMBEECK, werd gedoopt op dinsdag 17 juli 1674 {doopheffers waren vadersbroer Carolus en vaderszuster Joanna of Tanneken Bombeeck}.

2. David Bombeeck, werd gedoopt op 29 juni 1675 {doopheffers waren vadersbroer David Bombeeck uit Denderhoutem en Maria de Doge} (?).

3. Catharina BOMBEECK, werd gedoopt op maandag 27 juli 1676 {doopheffers waren Franciscus Van Branteghem ipv Adriaen Step en tante Cesarina Coen}.

† Op het parochiekerkhof van Aalst werd op donderdag 12 mei 1729 *in ecclesia en pro deo* begraven Catharina Bombeeck, misschien wel deze Catharina Bombeeck (?)...

4. Joannes BOMBEECK, werd gedoopt op zaterdag 23 oktober 1677 {de doopheffers waren Jan Matheys en (toekomstige tante) Joanna Pieters}.

5. Egidius BOMBEECK, werd gedoopt op donderdag 13

november 1681 {de doopheffers waren Egidius Meert en Judoca Schampelaere}.

6. Arnoldus (Arnaut Bombeke) BOMBEECK (volgt onder generatie VIII-a, blz. 140).

[SAGB - Parochieregisters van Oombergen 1600-1880]

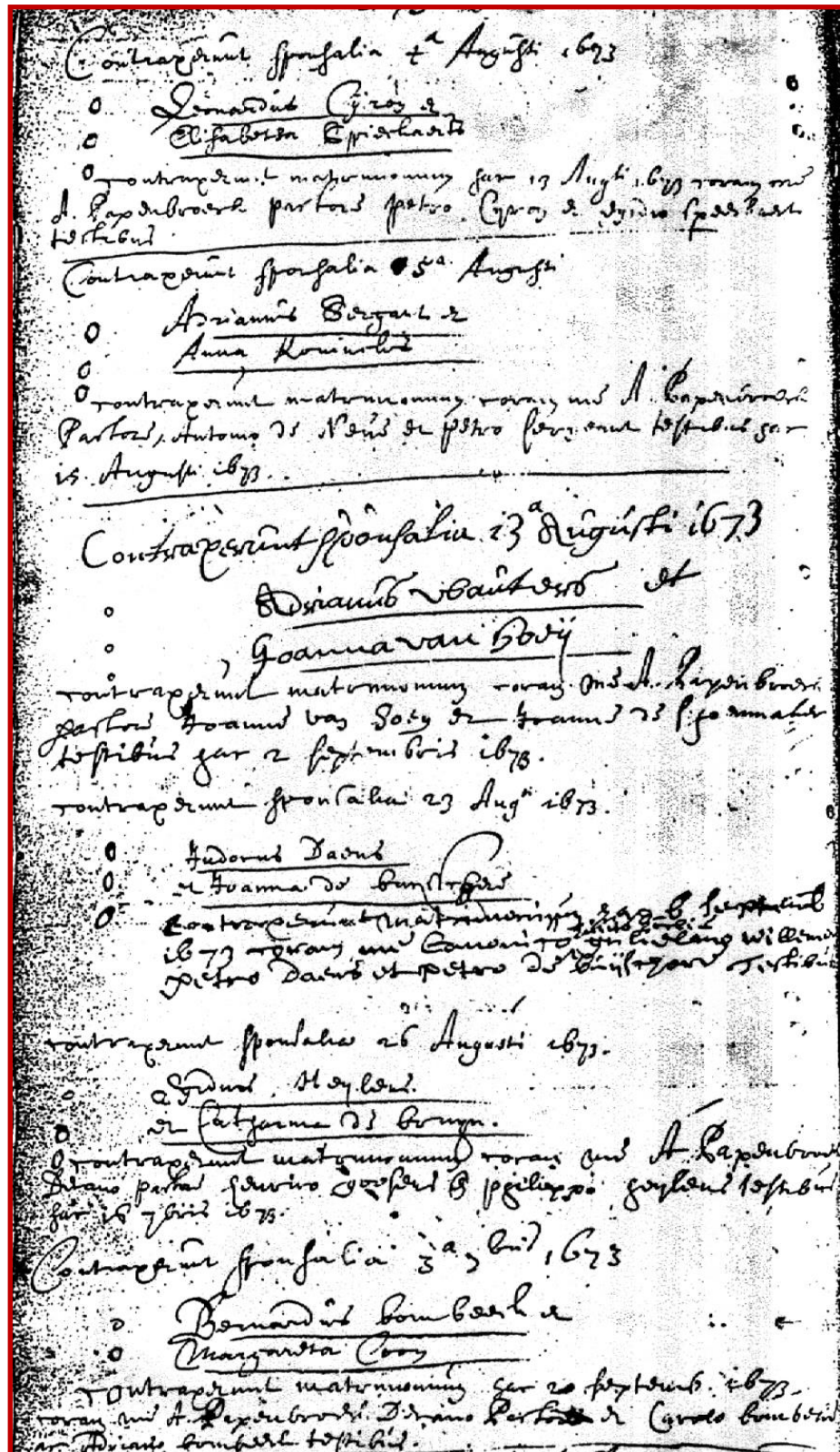
[SAAB/TOPA - trouwboek jaar 1673 f 4016]

[SAAB/OA/Pr - doopboek f 1241, f 1251, f 1281, f 1274 en f 1309]

[pas - 14.07.2000]

Aalst, september 1673.

116

Hierboven is een fragment uit het trouwboek der Sint-Martinuskerk van Aalst afgedrukt, waarin het kerkelijk huwelijk van molenaar Egidius of Gillis Boembeke zijn vierde zoon

Bernardus Bombeeck met Margareta Coen

schriftelijk vastgelegd werd door de toenmalige pastoor-deken Antonius Van Papenbroeck
 op woensdag 20 september 1673.

Ten jare **1686** woonde deze niet onbemiddelde “pastor-deken” in de voorname Aalsterse Pontstraat. Tevoren, in **1668**, had pastoor Antoon Van Papenbrouck, samen met de wethouders van Aalst, tegen de prior en religieuzen Wilhelmiëten, een zaak over het gebruiken van een perceel grond aangaande het begraven van de slachtoffers van de pest. In **1675** diende er voor de Raad van Vlaanderen een zaak van de deken en pastoor van de Sint-Maartenskerk Anthonius Van Papenbrouck, contra de prior en religieuzen van de Carmeliten te Aalst, alsmede de wethouders van Aalst, inzake een verbod om te prediken en te collecteren in de Sint-Maartenskerk op feestdagen. Een jaar later, in **1676**, was er een zaak van de kerkmeesters van de Sint-Maartenskerk te Aalst, alsmede de wethouders van Aalst, contra Antonius Papenbrouck, deken en pastoor van genoemde kerk, inzake de distributie van aalmoezen in de jaren 1675-1676. In **1676** speelde er nog een zaak tussen proost, deken en kapittel van de Sint-Maartenskerk, contra de wethouders van Aalst over de opzeg van de betaling van de organist en muzikanten...

Enkele oude opnamen van de Aalserse Sint-Maartenskerk, de rechtse is van de brand op 29 maart 1947.

Na **november 1683** zijn er, althans te Aalst, geen kinderen meer van deze Bernard(us) Bombeeck en zijn huisvrouw Margareta Coen ofwel Koen gedoopt. Mogelijk zijn ze in 1684 of in 1685 uit de stad Aalst zelf vertrokken, maar dan toch tijdelijk, want Bernardus vrouw, Margareta Coen, werd er immers op **zaterdag 5 februari 1695** in de aloude Sint-Martinuskerk begraven.

..Slechts het spoor van hun zesde kind, **Arnoldus (Arnaut) Bombeeck**, hebben we teruggevonden...

[SAAB/Pr - begraafboek f 4982 jaar 1695]

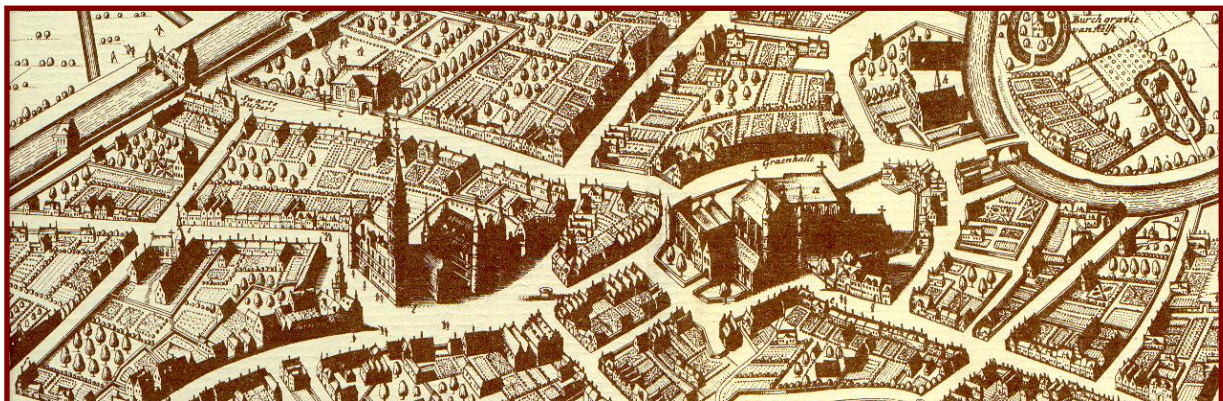
[TOPA - 1613-1795]

[Dekenaat Aalst, Oost-Vlaanderen]

[Procesdossiers 1520-1789 door H. Van Isterdael, A 2012]

— • —

Detail van de binnenstad van Aalst uit het stadsplan van A. Sanderus omstreeks 1644.

Troebelen ofwel trubbels met de Fransen ten jare 1673...

De onderschreven Insetene borghers der Stede van Aelst, hebben Ten versoecke van Romain van Bontem pachter van t'haut hoillie ende colen met alle tgone dependeren verclaert ende attesteert ghelijck sij verclaeren ende Attesteren bij desen, dat over vier maenden ende (b)at Inden loopende Jaere ende saisoene begonst meije 1673 de principaelste brugghen ende rivieren respectivelijcken sijn a(fte) ghebroken ende belet gheweest te bevaren tot het voeren ende bringhen van haut, hoillie colen als andere dierghelijcke specien, ende dat oock ter causen vande troublen ende Invasien vande franschenshier gheen haut en heeft konnen kommen soo dat tselve beletsel ende non (.....?) ghevolgh het effect vanden selve pacht, vele meer als het derde van 't selve Jaer gheduert heeft, boven d'andere vele beletselen van troublen ende quade straeten, In conformatie van welcke hebben wij dese ondert(eeckent)

Carel boembecke Adriaen (?)

dijt is het merck van paesyer van campen

criestian de man als
(?) (?)

dit is het merck van (?)
(?)

Adriaen de man

De onderschreven Insetene borghers der Stede van Aelst, hebben Ten versoecke van Romain van Bontem pachter van t'haut hoillie ende colen met alle tgone dependeren verclaert ende attesteert ghelijck sij verclaeren ende Attesteren bij desen, dat over vier maenden ende (b)at Inden loopende Jaere ende saisoene begonst meije 1673 de principaelste brugghen ende rivieren respectivelijcken sijn a(fte) ghebroken ende belet gheweest te bevaren tot het voeren ende bringhen van haut, hoillie colen als andere dierghelijcke specien, ende dat oock ter causen vande troublen ende Invasien vande franschenshier gheen haut en heeft konnen kommen soo dat tselve beletsel ende non (.....?) ghevolgh het effect vanden selve pacht, vele meer als het derde van 't selve Jaer gheduert heeft, boven d'andere vele beletselen van troublen ende quade straeten, In conformatie van welcke hebben wij dese ondert(eeckent)

Carel boembecke Adriaen (?)

dijt is het merck van paesyer van campen

criestian de man als
(?) (?)

dit is het merck van (?)
(?)

Adriaen de man

In **juli 1673** bieden de Zuidelijke Nederlanden een treurige aanblik: verwoeste dorpen, verschroeide aarde, met vluchtelingen volgepropte steden, die het gevolg zijn van de Franse bezettingen door de legerbenden van Lodewijk XIV. Op **23 mei 1673** staat de koning voor de poorten van Gent. Zonder de stad te belegeren stuurt hij zijn soldeniers uit om Vlaanderen te plunderen. Zoals hierboven is te lezen zijn de Franse krijgsbenden ook in Aalst en omgeving gepasseerd (zie verder blz. 119). In deze periode werden ook de wind- en watermolens van de stad Aalst buiten werking gesteld en vragen de mulders vermindering van molenpacht. Molenaar Joos Brugman, pachter van de stadsmolen, nadien zijn weduwe Catharina Claus, verzoekt al om kwijschelding van de pachtsom van de molen omwille van onder meer de oorlogstoestand in de jaren vanaf 1668-1671.

(generatie VII-b.)

Carolus Bombeeck & Maria Vander Biest & Catharina Luycx*Karel Boembecke, mulder en portionnier op de
rivier de Dender aan de Werf te Aelst...*

Zoon van VI-a, zie blz. 082.

Carolus BOEMBEKE (Carel Boembeke of Bombeke) fs Egidius, watermolenaar, werd gedoopt te Oombergen bij Zottegem op zaterdag 30 mei 1637 als zoon van water- en windmolenaar en molen-meester Gillis Boembeke en molenaarsvrouw Josina Plahier fa Antonius. Hij was te Aalst gehuwd op 27-jarige leeftijd op **zondag 23 november 1664** met de dan pas 18-jarige Maria VANDER BIEST, dochter van de molenaar Cornelis Vander Biest en diens vrouw Elisabeth de Clerck {getuigen waren Carolus broer Arnoldus Bombeeck en Joanna Michels}. Een week eerder, op zaterdag **15 november 1664**, had hun verloving plaatsgevonden.

De jonge Maria stamde uit een oud molenaarsgeslacht (van zowel vaders- als moederskant). Maria was te Aalst gedoopt op zondag 31 december 1645 {doopheffers waren Judocus Duchau en vaderszuster tante Maria Vander Biest}. We zagen als molenaars op de mout- en schorsmolens van Aalst onder andere Bernardus, Michel, Jan Baptist en Cornelis Van der Biest en Cornelis en Jan de Clerck.

† • In 1668, tijdens het bewind (1665-1700) van de Spaanse koning en 36ste graaf van Vlaanderen, Karel de II, woedde in de stad Aalst de pest zo hevig, dat er tweeduizend doden vielen. Het sterven aan deze *vreeselijke smet-siekte* was zo massaal, dat talloze lijken buiten de *stadtsvesten* begraven werden. Ook Maria, de jonge molenaarsvrouw stierf, waarschijnlijk kort na de geboorte van haar derde kindje. Vermoedelijk is zij met haar kinderen aan de pest bezweken en zijn ze buiten de stadspoorten gebracht en er begraven...

119

Ongeveer twee jaar later, op zaterdag **25 januari 1670**, hertrouwde watermolenaar Carolus Bombeeck te Aalst met Catharina LUYCX {trouwgetuigen waren Michel Vander Biest (broer van zijn eerste vrouw) en ene Carolus de Paepe}. Deze Michel Van der Biest was molenaar op de moutmolen van Aalst en in **1697** diende er voor de Raad van Vlaanderen een zaak van Michel over het accijnsrecht op het mout tegen ene Jacobus Speeckaert. Uit dit tweede huwelijk, dat al na vier jaar door de dood van Carolus eindigde, zijn geen kinderen gevonden. Te Aalst vonden we in het doopboek der eeuwenoude Sint-Martinuskerk uit het eerste huwelijk wel drie kinderen :

1. Elisabeth BOMBEECK, gedoopt op vrijdag 20 november 1665
{doopheffers waren Adriaen Michels ipv Egidius Bombeke en grootmoeder Elisabeth de Clerck}.
2. Carolus BOMBEECK, gedoopt op maandag 20 juni 1667
{doopheffers waren Carolus Vermeeren en moederszuster tante Livina Vander Biest}
en is vermoedelijk vóór augustus 1668 overleden.
3. Carolus BOMBEECK, gedoopt op donderdag 2 augustus 1668
{doopheffers waren Carolus Vermeeren en vaderszuster tante Joanna Bombeeck}.

In **1668** diende er voor de Raad van Vlaanderen een zaak van **Karel Bombeke**, Joris en Pieter De Vijldere, pachters van de watermolens van de vorst te Aalst, contra de wethouders van Aalst in naam van Joos Brugman, pachter van de stadswatermolen, wegens beslagleggingen op brouwgraan.

Carolus Bombeke of Charles Bombeeck verbleef te Oombergen en Aalst, daar werd hij op dinsdag 16 oktober 1674 in de Sint-Martinuskerk begraven (zie blz. 36). † De sterf- en begraafdag van zijn tweede vrouw, Catharina Luycx, hebben we te Aalst en omgeving nergens gevonden, daarom veronderstellen we, dat zij buiten de stadspoorten van Aalst gestorven en begraven moet zijn.

Deze Carolus was ipv Egidius Boelaert peter te Aalst op vrijdag **29 juli 1667** van Elisabeth, dochter van Arnoldus (Aerent) Bombeeck en diens eerste vrouw Maria Boel uit Nieuwerkerken (zie blz. 135).

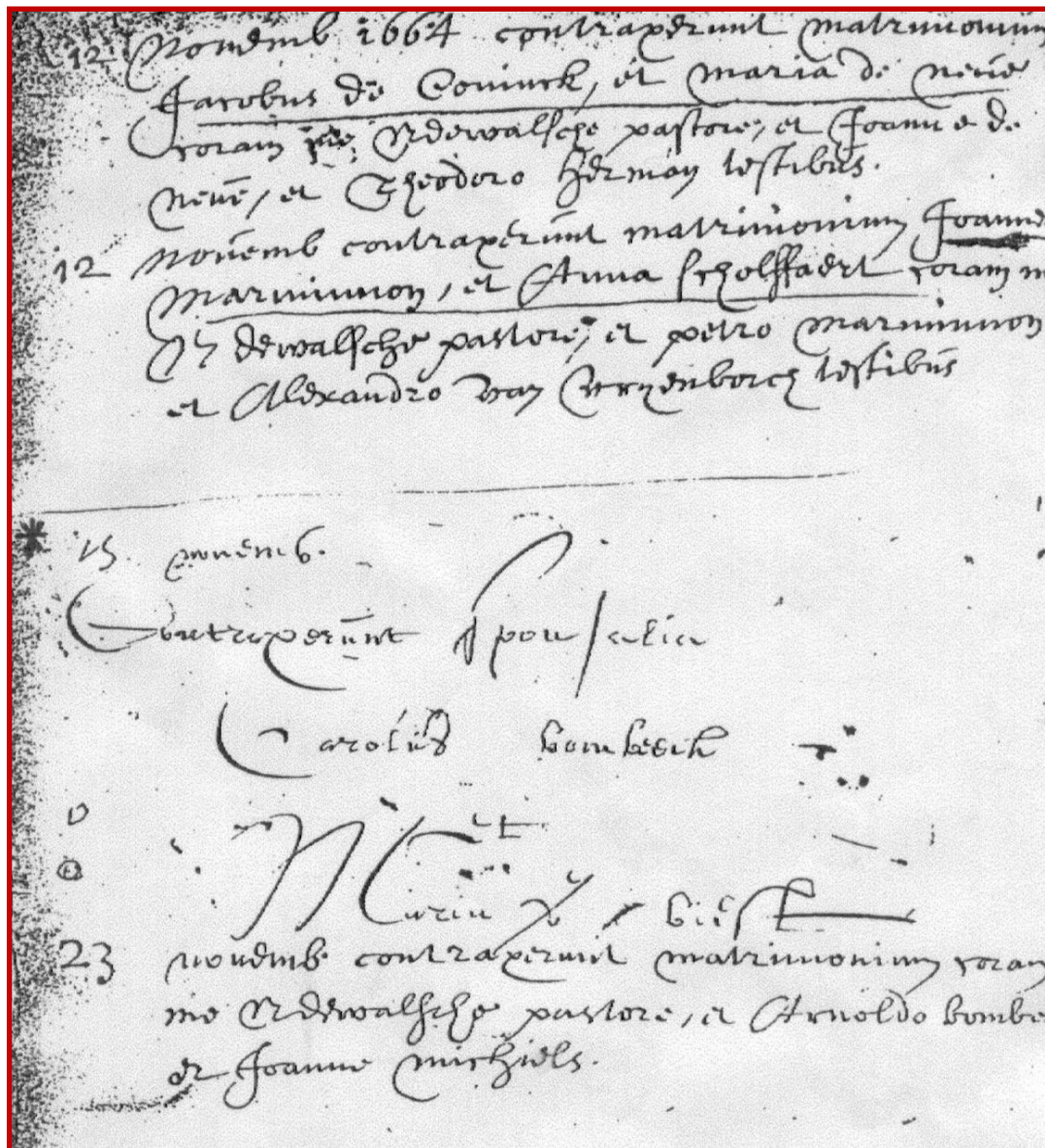
[SAAB/TOPA - trouwboek jaar 1664 f 3964 en jaar 1670 f 4899]

[22 - Graven van Vlaanderen blz. 23]

[SAAB/Pr - doopboek jaar 1665 f 1199, jaar 1667 f 1173 en jaar 1668 f 1187]

[05 - Poortersboek dl I anno 1652]

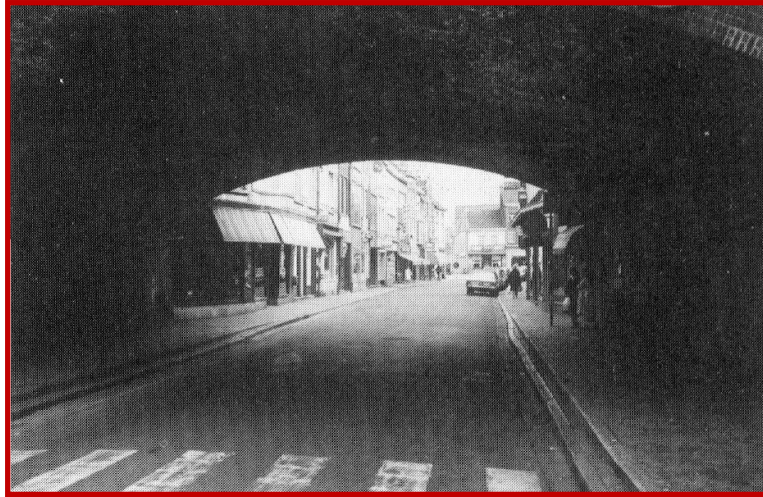
Fragment uit het trouwboek der Sint-Martinuskerk
van Aalst in Oost-Vlaanderen anno 1664.

120

*Hierboven zien we de trouwinschrijving door N. De Walsche, pastore ¹ van Aalst, op **23 november 1664** bij het kerkelijk huwelijk in de Sint-Martinuskerk van de 'Geeraerdsberghsche Buitenpoorter' uit Oombergen en watermolenpachter Carolus Bombeeck met de jonge Aalsterse 18-jarige molenaarsdochter Maria Vander Biest (zie blz. 119). In datzelfde jaar, 1664, pachtte Carolus Bombeeck een watermolen op de rivier de Dender aan de Werf te Aalst, welke de 's Gravenmolen werd genoemd. In voorgaand jaar, we schrijven **1663**, was de pacht van deze stenen watermolen ingezet op ruim 40 Vlaamse ponden en daarna maar liefst vijftien maal verhoogd..! Toch hebben we het uiteindelijke molenpachtbedrag nergens gevonden...

¹ Pastoor Nicolaes de Walsche was al vijftien jaar eerder, in **1649**, pastor-deken te Aalst en woonde er in de toenmalige Kerkhofstraat (deze straat werd later gewoon de Kerkstraat genoemd). Volgens geschiedschrijver Petrus Van Nuffel, was Nikolaas de Walsche in **1660** pastor van het Aalsterse Begijnhof van Sinte Katharina op den Zavel. Voor de Raad van Vlaanderen diende er in **1666** een zaak met pastoor Nicolaas De Walsche en de wethouders van Aalst als opperprovisors, tegen oud-ontvanger Philip De Craecker van goederen van de quotidianen van de kerk en van verscheidene stichtingen, over het indienen van rekeningen...

Molendries in 1980.

In het inmiddels vergeeld *Jaarboek van Huysgheldt* uit het jaar **1673** staat onder andere geschreven ..*hiernaer volghen de nieuwe huyskens op den molendriesche die vrijdom hebben van huysgheldt tot den jare 1684...(?)* en verderop lezen we .. *perceel 127 den 't tweeden watermoelen ghebruyckt bij **charles bombeke** (2lb. groten)...*

Verscheidene molenaars op de rivier Dender en Oude Dender hadden het hard te verduren en vroegen aan de wethouders van de stad Aalst onder andere wegens oorlogsomstandigheden, onder meer kwijschelding van molenpacht en schadevergoedingen:

121

In de periode **1665-1666** diende er voor de Raad van Vlaanderen een zaak van de pachters van de watermolens van de vorst te Aalst, alsmede de ontvanger-generaal van Oost-Vlaanderen, Joris De Veylder, Pieter De Veylder en onze **Karel Bombeke**, contra Romain De Craecker en Anthon Van der Waerden, sasmeesters (*spaeymeesters*) over het niet-sluiten van het sas waardoor de molens niet kunnen draaien.

In **1668** diende er wederom een zaak voor de Raad van Vlaanderen over beslagleggingen op brouwgraan tussen **Carolus Bombeke**, Joris en Pieter De Vijlder, pachters van de watermolens van de vorst te Aalst, contra de wethouders van Aalst, in naam van Joos Brugman, pachter van de watermolen van de stad.

In 1673 speelde er een zaak tussen de wethouders van Aalst, in naam van Jan Baptist Meix, oud-ontvanger van de stad en het Land van Aalst, contra Hieronimus De Trixhe, ontvanger van de domeinen in het kwartier Oost-Vlaanderen, wegens het leggen van 'wetteboden' ten huize van de pachters van de watermolens van de vorst tot **betaling van huisgelden**, in de periode **1666-1673**.

In **1671-1673** waren er opnieuw problemen over de betaling van huisgelden, ondanks de pachtvoorwaarden van de moutmolen: -vrij van alle lasten -, in een zaak die diende voor de Raad van Vlaanderen tussen mulder Joos Van Breuseghem (nu gehuwd met de weduwe van Joos Brughman) en de wethouders van Aalst. In de periode **1671-1672** diende er een zaak van Jan Baptist Van der Biest en consorten als pachters van de mout- en schorsmolens te Aalst, contra de wethouders van Aalst in naam van ontvanger Cornelis Terlinden, over betaling van pachten ondanks het buitenwerking gesteld zijn van de molens; men verwijst naar de pachtvoorwaarden uit **1669**...

In **1682/83** vraagt Jan Van Daele, mulder te Liedekerke aan de wethouders van Aalst schadevergoeding voor de tijd dat hij op bevel van de wethouders niet kon malen, om de scheepvaart op de Dender mogelijk te maken en ten jare **1703** vraagt de weduwe van molenaar Pieter Verheijden, gewezen molenaar op de stadsmoutmolen, Catharina Willems, kwijschelding van pacht en vergoeding voor verbeteringswerken aan de molen aan de wethouders van Aalst.

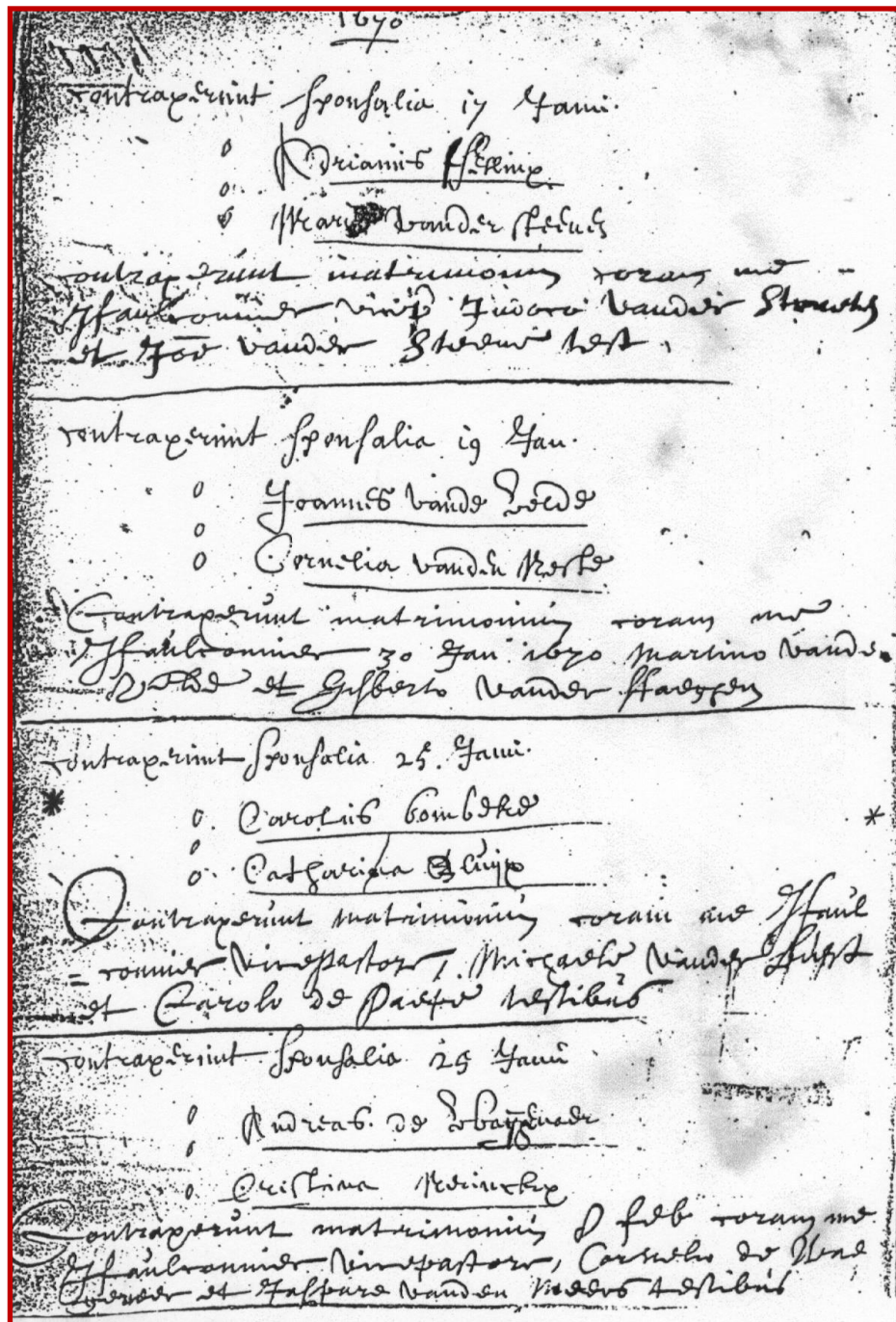
[ARAB/Rk - Acquits de Lille portefeuille no 1328]

[SAAB/OA/RvH - anno 1673 no 502]

[16 - De Kerkhofstraat blz. 278]

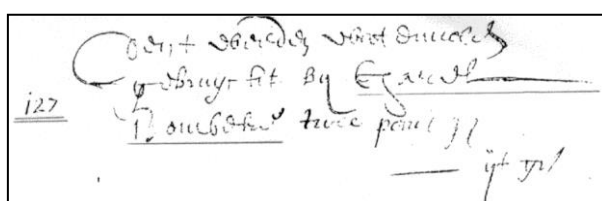
[Deelinventaris v/h Archief v/d stad Aalst, procesdossiers 1520-1789, door H. Van Isterdael, A 2012]

Bladzijde uit het trouwboek van 1670 der Sint-Mertenskercke van Aelst.

122

* Trouwinschrijving door onderpastor Joannes Faulconnier van Aalst, op **25 januari 1670**, van het tweede kerkelijk huwelijk van molenpachter en viduus (= weduwnaar) **Carolus Bombeeck**, met de voor ons nog altijd volslagen onbekende molenaarsvrouw, **Catharina Luycx** fa (?). In de doop- en begraafboeken der Sint-Martinuskerk vonden we in die tijd nergens een spoor van haar, ook niet van haar ouders of eventuele naamgenoten. Alles wijst er dus op, dat zij van buiten de stad Aalst zelf afkomstig was...

Anno **1673** troffen we onder perceel 127 'den 't tweeden watermoelen ghebruyckt bij Charles Bombeke, met 2 ponden grooten Vlaamsch', te betalen als 'huysgheldt' in de 'Meulestraete' te Aalst aan. Het daaropvolgende jaar stierf hij...

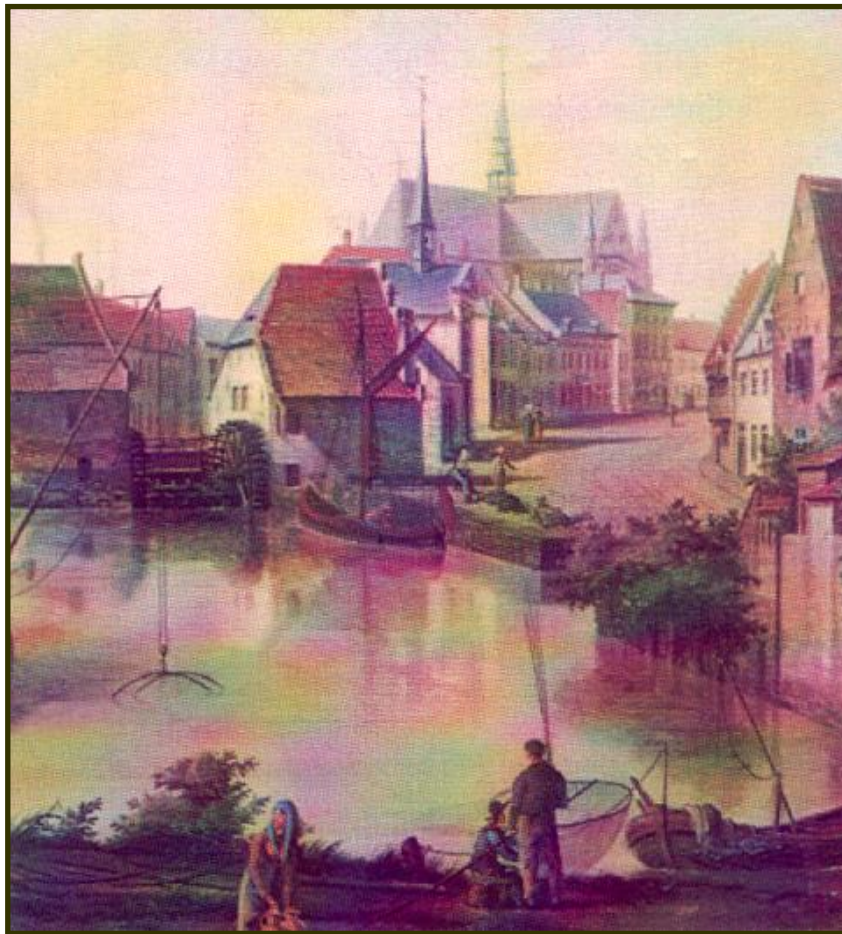
In de jaren **1664 t/m 1667** én daarna nog in **1672, 1673** en **1674** was deze Carolus pachter van tenminste twee van de vier grafelijke watermolens op de rivier de Dender aan de Werf te Aalst.

Deze aloude los- en ladingsplaats, aan de oever van de rivier de Dender, werd in de loop der tijden onder uiteenlopende benamingen aangetroffen, zoals: *de Cleene Caye, de Warvfe of Wervfe, de Werfkaai, de Molenkaai of de Mosselkaai*.

In **1664** was de afgaande watermolenpachter op de 's *graevenmeulen* Jan Vander Biest en de aankomende pachter onze Charles Bambeke. De molen was geprezen op maandag 23 juni 1664 aan een waarde van *186 Vlaamse ponden, 1 schelling en 4 deniers* (zie blz. 112. Als watermolenpachters bleven bekend: Carolus (Karel), Jan Baptist en Cornelis de Clerck (1604-1618), Robrecht, Cornelis, Andries, Michel en Jan Vander Biest (1550-1663) én onze eigen Charles of Carolus Bombeek fs Egidius en Josina Plahier (1664-1674).

De uitgebreide voorwaarden van verpachting zijn te vinden in het Aalsterse *Schepenboek* uit **1642**.

Zicht op de Werf en de Molenstraat te Aalst in 1823.

Schilderij van Willem van Buscom (Coll. Stedelijk Museum Aalst).

De graven van Vlaanderen hadden in Aalst aan de Werf de eerste watermolens opgericht. Rond **1500** kende men er al drie watermolens, de 's *Borchgraevenmeulen*, de *Munckmeulen* en de *Coninckmeulen* die op het "Plan der Stad Aalst" naar Sanderus uit **1644** nog duidelijk zichtbaar zijn. De watermolens stonden ook bekend als de voorste, de middelste en de achterste molen. Het waren korenmolens, graanmolens, schorsmolens, oliemolens, moutmolens en runmolens en ze waren uitgerust met onderslagraden. Van de vier watermolens in Aalst uit de late middeleeuwen waren er twee het eigendom van de graaf. In de zogeheten Munckemolen had de vorst 2/3 aandeel, maar de andere molens waren volledig zijn eigendom. De eerste vermelding over de grafelijke molens dateerde al van **1187** waar ze voorkomen in een *grosbrief* van het graafschap Vlaanderen. Rond **1629** werden er herstelwerkzaamheden aan de sluizen, sas en watermolens uitgevoerd.

In **1672** pachtte watermulder **Charel Bombeke** samen met Pauwels Van Campen de watermoutmolen op de rivier de Dender.

In de stadsrekeningen uit **1674** (no 564) is een brief aangetroffen – gericht aan het Aalsterse magistraat – waarvan hieronder de transcriptie volgt:

..Charel Bombeke en Pauwels Van Campen, pachters en portionnier van de watermoelen van U-edelen gepacht sedert Sinte-Jansmisse 1672 hebben grote schade geleden. Eerst door het vervoeren (per schip), van de stenen afkomstig van de vernietiging van de stad, naar Dendermonde, daarna naar Gent, Brussel en P(l)assendaele. Van Zijne Majesteit hebben ze hiervoor (wat zijn molen betreft) vier maanden recompense gekregen. Een akte verleden voor notaris Verheet (?) te Aalst getuigt hiervan. Door het stilstaan van de watermoutmolen, het trekken van de sluizen, en het aflaten van het Denderwater, hebben ze de molens voor niets kunnen gebruiken. De stenen die van Brabant kwamen werden op bevel van Zijne Majesteit de hele zomer lang vervoerd naar het fort van Slijckens en Oostende: de molens stonden leeg. Door de invasie van de Franse troepen zijn op bevel van Z. Exc. de ijzers van de molens afgehaald en alle sluizen van Liedekerke tot Dendermonde getrokken. Bijgevoegd is een kopie v. messide geschreven door Z. Exc. aan graaf d'Anappes (?), gouverneur van Dendermonde, waarin hij beveelt alle bruggen over de Dender af te breken, evenals alle ijzers van de molens op de Dender. De molen zelf heeft leeggestaan van 24 september 1673 tot 25 januari 1674, wanneer de twee supplianten twee brouwsels hebben kunnen laten malen, die ze op hun kosten over St. Annabrug hebben laten brengen. Op dat ogenblik was de belangrijkste periode van het seizoen verlopen, zonder het minste profijt. Ze vragen één jaar kwijtschelding...

Burgemeester en schepenen vragen op **30 mei 1674** het advies van de “spaijmeesters” en geven nadien (op 7 juli 1674) een kwijtschelding voor slechts vijf maanden (!) in plaats van de gevraagde twaalf maanden.

Charel zelf heeft hier niets meer aan gehad, want drie maanden later overleed hij, slechts 37 jaar oud...

—
[05 - Poortersboek dl I anno 1652]
[16 - de Werf blz. 151-159]
[20/06 - jaar 1997 XXV blz 132-162]
[† Freddy Caudron, Lede]
[01- blz. 82 en 99]

124

— • —

Omstreeks **1644** diende er een zaak voor de Raad van Vlaanderen tussen Helena De Hertoghe, douairière van Philip Du Bosch, alsmede Philip Jacques Du Bosch, heer van Overham, contra de wethouders van Aalst in naam van de ons reeds bekende molenaars **Cornelis en Joos Van der Biest** aangaande het visrecht in de Dender binnen de stadsmuren periode 1642-1644.

—
Deelinventaris archief Aalst: no 86, processen waarbij de wethouders betrokken partij zijn.
Herman Van Isterdael, Aalst 2012

TWEE NEVENS ELKANDEREN STAENDE
OLIE- EN GRAEN-
WATERMOLENS,
 OP DEN OUDEN DENDER
EN EEN SCHOON HUYS AEN DE VAERT TE AELST
TE KOOP.

Den Notaris VAN DER LOOY, resideerende te Aelst, zal ten verzoeken en overstaan van wie het behoort openbaerlyk met gewin van palmslagen verkoopen:

1ⁿ *Koop.* — Twee schoone nieuwe WATERMOLENS nevens elkander staende, binnen de stad Aelst, op den ouden Dender of de Vesting der stad, tegen de bleekery van den heer Michel Eeman, met alle hunne respective roerende en draeyende werken en diesaengaende Halam, 't sedert weynige jaeren teenemael vernieuwd; doór hunne gunstige ligging tegens de Vaert der riviere den Dender, zeer geschikt voor het Olieslagers- en Molenaers-bedryf.

Elken Molen zal in het bezonder opgeroepen worden, behoudens accumulatie.

2ⁿ *Koop.* — Een schoon, sterk en welgelegen HUYS en Erve, te Aelst op den Molendries, tegens de Vaert, hebbende verscheide Beneden- en Bovenkamers, Cour en Hof; komende ter eendere aen een huys vanden heer De Valck- Van den Bogaerde te Cortryk, ter andere aen het huys van Cornelius Van Mol-Gentier, of d'herbergden Plaisanten Hof en van achter aen de bleekery van den heer Michel Eeman.

De koopers kunnen van voorschreevene Goederen in gebruyk komen met 1sten July aenstaende.

ZITDAGEN :

INSTEL, VRYDAG 28 MEY)
 VERBLYF, VRYDAG 11 JUNY) 1847.

Telkens om 5 ueren na middag ter estaminet de *Halve Maen*, bewoond by d'heer Charles De Mette, te Aelst, in de Kerkestraet.

Advertentie in Den Denderbode van 6 juni 1847.

In de Gazette van Aelst van **22 oktober 1960** vonden we een artikel van de V.V.K.A. door † Fritz Courteaux over **ONZE MOLENS**. Volgens Fritz waren er in de loop van zeven eeuwen **24** molens op Aalsters grondgebied gevonden: **13** wind- en **11** watermolens! Ze waren belangrijk in de middeleeuwse economie en er draaiden onder andere korenmolens, graanmolens, kwekmolens, watermolens, windmolens, ros- ofwel paardenmolens en/of stap- of tredmolens, olie-, stamp- of slagmolens, schors- of runmolens, boekweitmolens, moutmolens en snuifmolens. Enkele Aalsterse straatnamen herinneren ons nog aan de molens van weleer, zoals de Molendries, Molenstraat, Molendreef, Meuleschettestraat, Moutstraat en Windmolenstraat.

AUGUSTINUS BOMBEECK & JOANNA PIETERS

*Watermoutmolenpachter Augustijn Boembeke,
mulder op de oude moutmeulen aan
't Oud Moutmolengat te Aelst
in de 17de eeuw...*

Mogelijk een zoon van VI-a, zie blz. 082

Op **dinsdag 2 juli 1680** trouwde in de Sint-Maartenskerk van Aalst **Augustinus BOMBEECK** en **Joanna PIETERS**, dochter van Antonius Pieters en Susanna Ritsaert. Voordien, op zondag 12 mei, hadden ze zich verloofd. De getuigen in de hoofdkerk, met haar zeventien kapellen en drieëntwintig altaren, waren mulder Michel Van der Biest en de vader van de bruid, Antonius Pieters. Augustijn was vermoedelijk rond 1645 geboren. Het parochiedoopregister (de tafel) vermeldde in **1660** de doop van ene Anna Pieters, maar haar doopinschrijving was vervolgens niet te vinden..!

In oktober **1677** was Joanna of Anna Pieters al meter bij de doop van Joannes, een zoontje van Bernardus Bombeeck en Margareta Coen (zie blz. 115).

† Het Aalsterse muldersechtpaar is hoogstwaarschijnlijk al vóór het jaar 1722 en mogelijk buiten de stadsmuren van Aalst, gestorven en begraven...

Watermolenaar Augustijn Boembeke, pachtte tussen **1684 en 1694** twee termijnen de watermoutmolen, die stads-eigendom was en aan het Moutmolengat lag. De Mout- of Smouttoren was een der oude vestingstorens aan de rivier de Dender, zo genoemd omdat er tevens de stedelijke mout- en schorsmolen in gevestigd was. De watermoutmolen werd al in **1321** in 'n charter genoteerd. In de jaren **1582 tot 1623** lag de moutmolen wegens watergebrek stil. Het Oud Moutmolengat verdween in de jaren 1913/1914 bij de overwelving van de Oude Dender. In het verslijkt bed van het Moutmolengat vond men een steen waarin het jaartal **1637** gebeiteld stond. Van de karakteristieke oude watermolen zelf, waren nog jaren later aan de Borluutstraat en Korte Moutstraat de overblijfselen te zien (zie o.a. blz. 16 en 109).

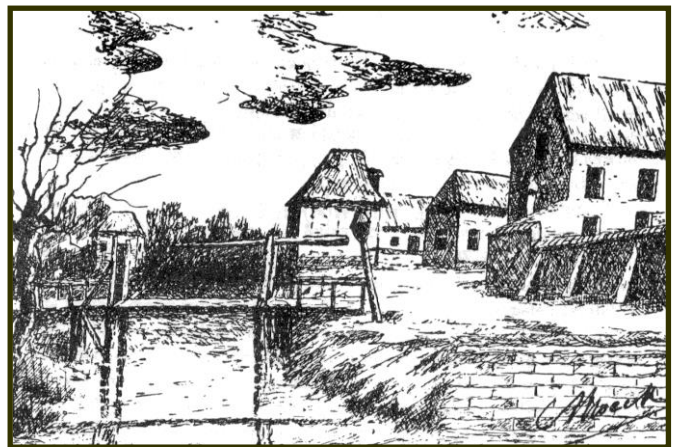
126

Hiernaast is de moutmolen afgebeeld naar een pentekening van Camiel van den Broeck op het einde van de 19de eeuw.

Augustinus of August Bombeecke pachtte de stadsmoutmolen na **1681** voor de som van 788 pond groten (Vlaams) en 16 schellingen, voor drie achtereenvolgende jaren.

In **1686** kocht Augustijn twee nieuwe molenstenen aan, die *Wolfkens ofte Karresteenen* werden genoemd.

In **1691, 1692 en 1693**, was Augustijn wederom pachter van de Aalsterse *mautmeulen*.

In **1691** werd de toen al 370 jaar oude (!) watermoutmolen opgeknapt. Joost Van de Water plaatste een nieuwe kap en Gaspard van der Moesen herstelde het metselwerk, waarvoor Jan van der Gucht kalk en steen leverde. Dakdekker Joost de Bie herstelde het dakwerk van de bijbehorende schuren en stallen. Negen jaar later, in **1700**, werden de houten vensters nog hersteld.

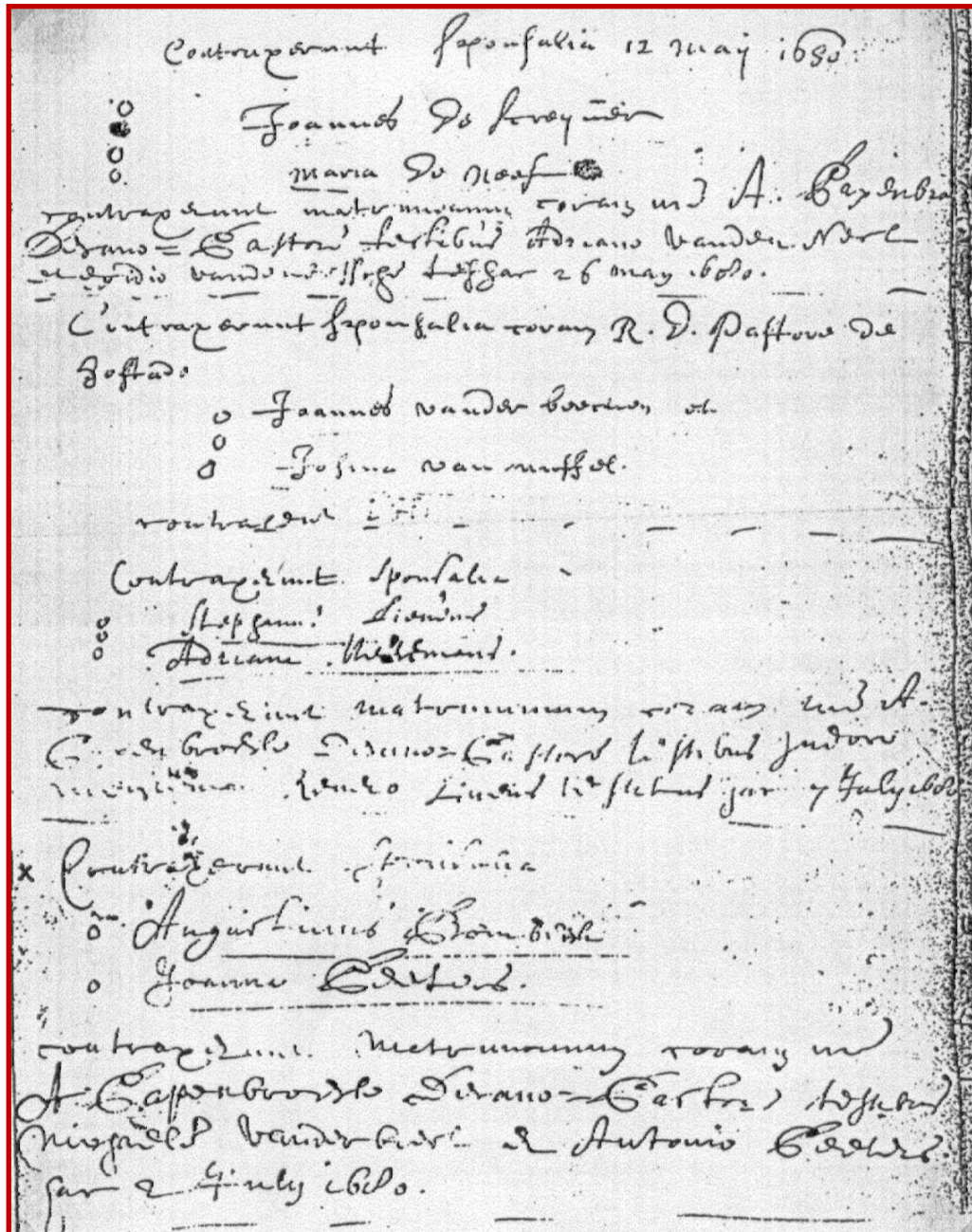
Deze oude stenen watermoutmolen beschikte over een zogeheten 'gezworen weger'..omme alle het maut onge-maelen en oock gemaelen behoorelyck te wegghen en aen ieder preciselyck te doen gheven syn meil en syn gewichte ...

[SAAB/TOPA - trouwboek jaar 1680 f 4039]

[SAAB - stadsrekeningen no 439 f 13]

[16 - Moutmolengat blz. 188 t/m 192]

Aelst, july 1680...

127

* Trouwinschrijving door de welgestelde deken-pastoor Antonius Van Papenbrouck in het trouwboek der katholieke Sint-Martinuskerk van Aalst, bij het kerkelijk huwelijk van rechtstreekse voorvader (?) watermoutmolenpachter **Augustinus Bombeecke** met de toen pas 19- of 20-jarige (?) **Joanna Pieters**, dochter van Antonius Pieters en Susanna Ritsaert op **dinsdag 2 juli 1680**.

Deze Antonius Van Papenbrouck werd genoemd in dossiers van de Raad van Vlaanderen en de Grote Raad van Mechelen aangaande het inrichten van processies zonder voorkennis in de jaren 1662-1676. Bijgesloten was een afschrift van het verzoekschrift aan Philip IV vanwege het kapittel van de Sint-Maartenskerk van Aalst om wegens talrijke moeilijkheden met het stadsbestuur terug te mogen keren naar hun oorspronkelijke vestiging (1664) te Haaltert... In de jaren 1663-1670 waren er moeilijkheden tussen de deken en het kapittel van de Sint-Martinuskerk contra de proviseurs van de armentafel, alsmede de wethouders van Aalst, over onder meer de levering van een tabbaard...

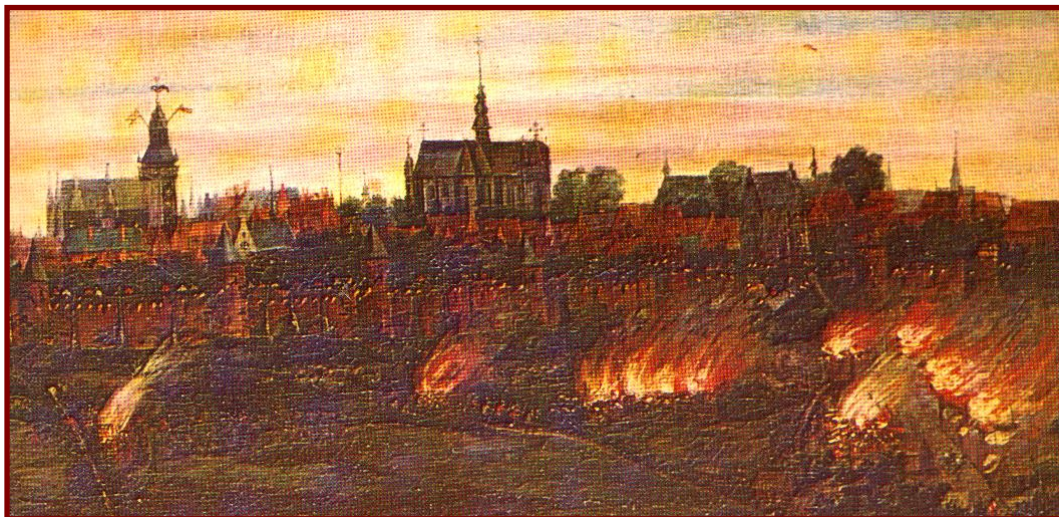
Te Aalst ontdekten we in de doopboeken der oude Sint-Maartens hoofdkerk van dit muldersechtpaar slechts de drie eerstgenoemde kinderen :

1. Joannes Jacobus BOMBEECK, gedoopt op zaterdag 3 juli 1683
{doopheffers waren Joannes Bombeke fs Arents (ex Nieuwerkercken) en grootmoeder van moederskant Susanna Ritsaert} en hij is begraven in de Sint-Maartenskerk van Aalst op donderdag 8 juli 1683.
2. Antonius BOMBEECK, gedoopt op maandag 30 juli 1685
{doopheffers waren grootvader Antonius Pieters van moederskant en Guichela de Coker}.
3. Egidius BOMBEECK (Aegidius Boombeeck), gedoopt op zondag 23 februari 1687
{doopheffers waren Egidius Sonck (ex Nieuwerkercken) en grootmoeder Susanna Ritsaert ¹}.
4. **Bartholomeus ofte Martinus BOMBEECK (Bertel ofte Merten Bombeke)**,
hij is degene die later de Aalsterse stam aanvoert (volgt onder generatie VIII-b, blz. 153).
5. Maria BOMBEECK (Marie Bombeke), geboren rond 1691 en overleden na november 1734.

¹ Susanna Ritsaert, Joanna Pieters moeder en dus de schoonmoeder van molenaar Augustinus Bombeeck, stierf te Aalst in **1710**. Een zeker in die tijd veelvoorkomende Staat van Goed zagen we jammer genoeg niet in de Aalsterse registers genoteerd. Waarschijnlijk heeft het muldersgezin Aalst verlaten na februari **1687**. Vermoedelijk heeft Augustinus elders, in de jaren 1687 t/m 1690, weer voor een pachttermijn van drie opeenvolgende jaren, een molen gepacht. Pas eind 1690, of begin 1691, keerde het gezin terug naar de rivier de Dender, op het Oud Moutmolengat, binnen de *beschutte Stede van Aelst*.

128

Op donderdag de 19de februari 1693 verplichtten de gedeputeerden van de twee steden van het Land van Aalst de levensnoodzakelijke 'graantjes' per huishouden te noteren. Door de vroege winter van eind **1692** had het zaaien van voldoende wintergraan niet plaatsgevonden. Wegens de oorlogen van de Habsburgers tegen de Franse koning Lodewijk de XIV, werd ook de stad Aalst met haar drie praterijen overrompeld, bezet en geplunderd door vreemde legers.

Het beleg van de stad Aalst in 1658 door de Fransen onder Turenne.

Uit een schepenakte, opgemaakt op maandag **12 november 1703**, vernemen we voor het laatst iets over deze aloude Aalsterse watermoutmolen met zijn molenpachter, wellicht een van onze rechtstreekse voorvaders (?) **Augustijn Boembeke** (zie blz. 129). Pachters van de watermoutmolen na Augustijn waren onder andere: Judocus Coets (1701), Peeter van den Bossche (1714) en Cornelis van Lierde (1721).

—
[SAAB/Pr - doopboek jaar 1683 f 1322, jaar 1685 f 1342 en jaar 1687 f 1362]
[SAAB/Pr - begraafboek jaar 1683 no 110 f 4933]
[01 - omslag]

**Augustijn Boembeke - pachter van de aloude watermoutmolen
te Aalst, Oost-Vlaanderen, op het Moutmolengat eind
17de eeuw...**

De Aalsterse schepenakte van maandag 12 november 1703...

Actum XII 9b[e]r (november) 1703

Inde saecke van [de] vo[n]nisse van P[ete]r (?) van [de] Heijden h...
req[ues]te van [den] XXI

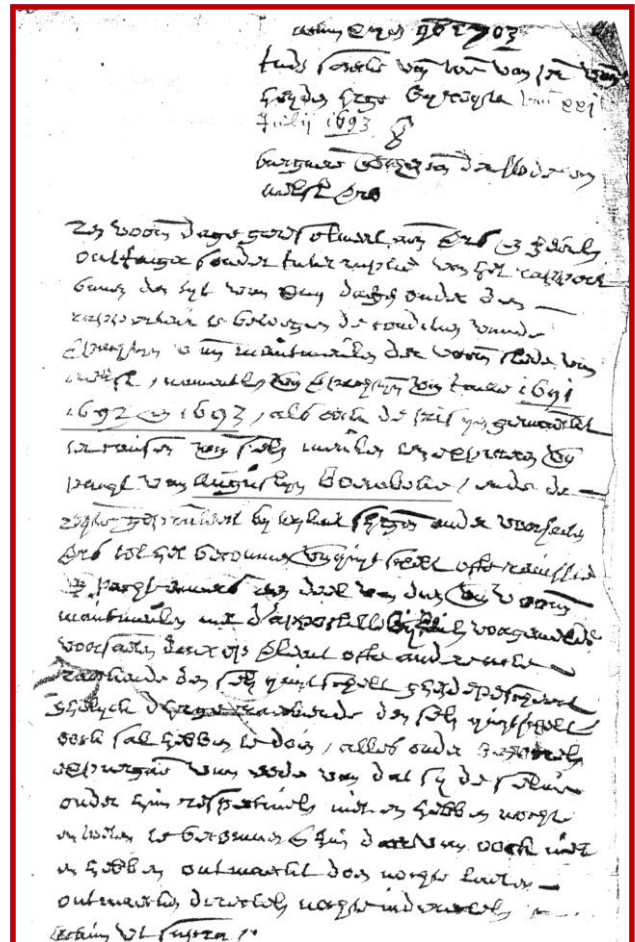
Julij 1693 v[ersu]s (?)

Borg[e]m[eeste]rs, schepen[en] der stede van
Aelst, v[erweerde]rs

Ten voorn[oemde] dage geresolveert aen [de]
v[erweerde]rs en[de] heire[n] (?).

ontfanger sonder interruptie om het rapport
boven (?) den tijt van XIII daegen onder den
rapporteur te bewegen de conditien vande
v[er]pachting van[de] mautmeulen der voorn[oemde]
stede van Aelst, namentl[ijcken] van[de] v[er]pachting
[en] van[de] jaere 1691

1692 en[de] 1693, als oock de prisijen (?) gemaect
ter causen van[de] selv[en] meulen bij expireren van[de]
pacht van Augustijn Boembeke, ende de
req[ues]te gepr...leert bij.. schepen[en] ander voorseiten
v[erweerde]rs tot het become van[de] quijschelt ofte
remissie van[de] pacht ...rs een deel van dien van[de]
voorn[oemde] mautmeulen met d' appostille bij ...
voorgemelde voorsaeten daerop v[er]leent ofie
raeckende den selv[en] quijschelt ghedepescheert
ghelijck dargeraeckende den selv[en] quijschelt
oock sal hebben te doen, alles onder ...
expressie (?) Van eede van dat sij deselve
onder hun respectivel[ijcken] niet en hebben nocte
en weten te bet... en[de] hun daervan oock niet
en hebben ontmaect doen nocte laeten
ontmaecken directel[ijcken] nocte inderec[tel]i[jcken].
Actum ut supra.

Blijkens deze schepenakte, waren er twee partijen voor de schepenbank verschenen. Degene die zich tegen de aanklacht moesten verdedigen waren de verweerders. In dit geval waren dat de “borgemeester” en de schepenen. Eerder was er blijkbaar een gedeelte van de molenpacht kwijtgescholden, waarschijnlijk voor gedorven inkomsten wegens oorlogshandelingen door vreemde legerbendes en/of aan watergebrek. Nu, in het jaar **1703**, trachtte men via de rechtbank weer een tegemoetkoming op de reeds betaalde molenpachten van de Aalsterse moutmolen te verkrijgen.

Moutmolenpachter **Judocus Coets** (zie blz. 128) was samen met Jan De Moor en Ingelbertus De Blicke ook nog pachter van de sasrechten op de Dender te Hofstede bij Aalst (1712-1713). We vonden zijn naam in een processtuk van de Raad van Vlaanderen aangaande het eisen van hogere **versassingsrechten**.

[SAAB/OA - Schepengriffie rg 1369 tussenblad f 42v/43r dd 12.11.1703]

[Procesdossiers 1520-1789 (434) door H. Van Isterdael, A 2012]

Aalst, Oost-Vlaenderen, tijdens en na de Tachtigjarige Oorlog...

Tijdens de **Tachtigjarige Oorlog (1568-1648)** hadden de inwoners van de stad Aalst en omgeving veel te lijden gehad van Spaanse- en Franse soldaniers. Dit vonden we terug in de procesdossiers van de stad, waarin de inwoners onder andere vergoedingen vroegen wegens betaalde kosten van inkwartieringen en geleden oorlogsschade aan de schepenen van Aalst en aan het Land van Aalst.

Er bestaat een ongedateerd afschrift van een vonnis van de Privé-raad van het geschil tussen de schepenen en inwoners van Aalst en Geraardsbergen, tegen de baljuws van de vijf roeden van het Land van Aalst, over de betaling van kosten van inkwartieringen.

Voor de Raad van Vlaanderen diende een zaak van de inwoners en pointers en zetters van de drie praterijen van het schependom van Aalst, contra de wethouders van Aalst, over bijdragen in de militaire lasten van Aalst, wegens betaling van een aandeel in de uitkoop van inkwartieringen op het platteland van Vlaanderen **1666-1667**.

In **1667** vroegen Guiliam Caudron, Anthon Kindt en andere notabele inwoners van Aalst, aan de wethouders van Aalst vergoeding voor inkwartieringen van militairen. Pachter van de accijnsrechten op hout en kolen, Adriaan Cleerbaut, vroeg in **1668** kwijtschelding van de pachtsom omwille van de troebelen, evenals Michel Van der Eecken, pachter van de accijnzen op garen en vlas.

Spaanse soldaat (sd).

130

◀ Anno **1668** waren er nog altijd vreemde Franse soldaten in de stad, want zilversmid en *gezworen wisselaar* van Aalst Daniël De Ruddere, vroeg in dat jaar nog vrijdom van inkwartiering van soldaten.

In **1669** vroeg pachter van de accijnzen op de bieren Romein Van Bonten aan de wethouders kwijtschelding van de pachtsom omwille van de troebelen, **1668-1669**.

In datzelfde jaar vroeg Jan De Ridder, griffier van het leenhof Ten Stene, aan de wethouders van Aalst vrijdom van logement van militairen. In **1670** vroeg Adriaen Anthon De Pannemaecker vergoeding voor logement van militairen.

Voor de Grote Raad van Mechelen en de Privé-raad diende een zaak van de wethouders van Geraardsbergen contra de wethouders van Aalst aangaande de verdeelsleutel over de inkwartiering van militairen in **1669-1673**.

In **1674** vroeg Frans De Rouck, pachter van de *grote bieraccijns* van Aalst, gedeeltelijke kwijtschelding van zijn pachtsom wegens oorlogsomstandigheden.

Voor de Raad van Vlaanderen en de Grote Raad van Mechelen diende een zaak tussen de Pointers en zetters van de drie praterijen van het schependom van Aalst contra de wethouders van Aalst over de betaling van een bijdrage in de logementskosten van

soldaten in de periode **1670-1674**.

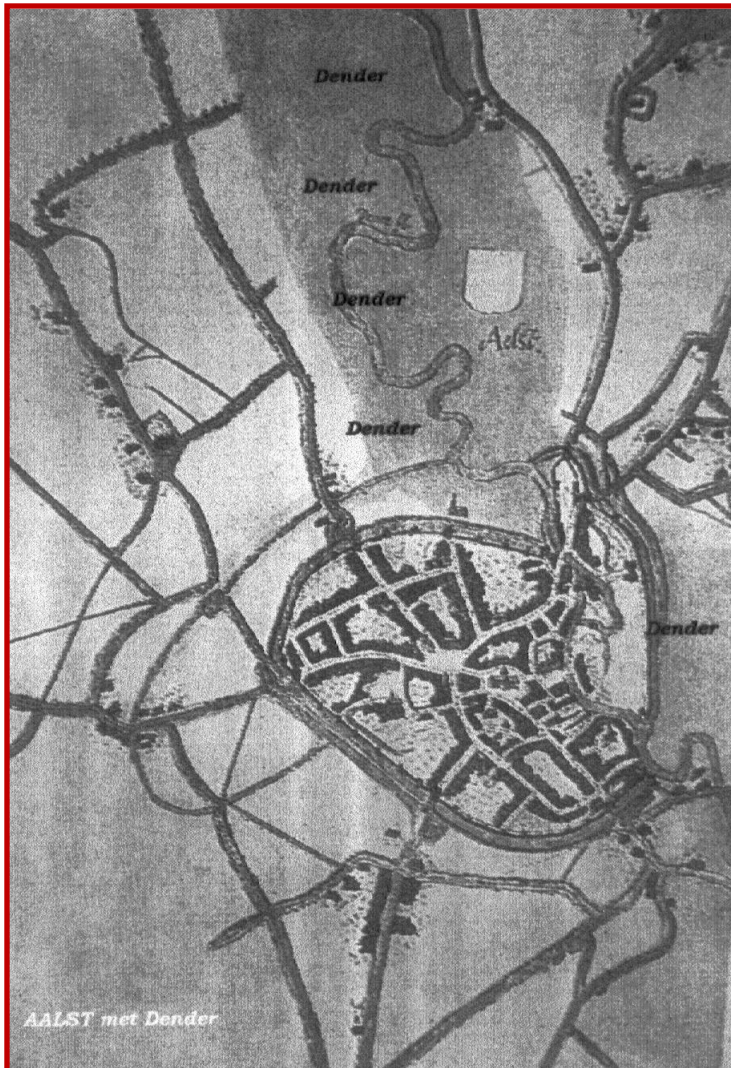
De hosteliers Jan Janssens, Jan De Roover en Adriaan De Vos, vragen in **1676** aan de wethouders van Aalst vergoeding van logementen van militairen, evenals de herbergiers Jan Cardinael, Joos Van Opstael, Bernard Maes en Gillis Roggé dat nog doen in **1682**.

10 Jaar later, in **1692**, vroeg pachter van de accijnsrechten op het vlas en garen, Pieter Van Langenhove, aan de wethouders van Aalst kwijtschelding van een gedeelte van de pachtsom omwille van de ineensstorting van de markt door de oorlog. Voor de Raad van Vlaanderen was er een zaak in **1697** tussen ontvanger van de spijker te Aalst Frans Des Champs contra de wethouders van Aalst aangaande de inkwartieringen van soldaten ondanks zijn vrijdom, **1694-1697**.

[Procesdossiers Aalst 1520-1789, Herman Van Isterdael, A 2012]

[Geschiedenis (historie) van België; Spaanse en Franse soldaniers]

*Plattegrond van Aalst en omgeving uit omstreeks 1560
door Jacob van Deventer.*

◀ We zien hier duidelijk de regenrivier de **Dender** door het oostelijk deel van de stad naar het noorden toe stromen. Door verschillende aftakkingen liep het Denderwater door de binnenstad in verscheidene stadsgrachten en tevens liep het ook nog in westelijke richting om de stad heen. De oorspronkelijke Dender baande zich slingerend een weg langs het kasteel van de burggraaf en oostelijk langs het refugium van de abdij Affligem. Bij deze laatste meander was een “bypass” aangelegd, waaraan de watermolens gelegen waren. Op het oostelijk deel van het stadsplan van Sanderus (zie blz. 106) is een en ander goed herkenbaar.

De **Dender** is nog steeds een regenrivier en wordt gekenmerkt door een sterk afwisselende afvoer. Het hydrografisch bekken van de rivier bedraagt 1.374 km² waarvan het grootste deel stroomopwaarts van de stad Aalst is gelegen. De huidige gekanaliseerde Dender mag echter NIET worden vergeleken met de vroegere Dender. De stuw met sluizen, liggen nu zuidelijker op een ‘later’ rechtgetrokken gedeelte van de rivier. De aanwezigheid van de rivier, met de mogelijkheid om het Denderwater op te stuwen, ten behoeve van de

watermolens, zal zeker van invloed zijn geweest op het ontstaan en de verdere ontwikkeling van de stad, waardoor ook **onze oudste molenaarsfamilies** zich uiteindelijk in de stad Aalst zelf hebben gevestigd...

Panoramisch zicht op Aalst omstreeks 1654.

[01 - no101 blz. 30 en 65]

[20/09 - jrg XXV 1997 (3) blz. 145-147]

[18 - blz. 132-135]

[01 - no 119 blz. 68 en 93]

**Families Bombeeck te Wetteren in Oost-Vlaanderen,
uit de 17de en de 18de eeuw...**

(generatie VII-d.)

Petrus (Pieter Bombeeck) Bombeeck & Catharina Vander Linden

Mogelijk een zoon van VI-c, zie blz. 095.

Wetteren is een dorp, op ca. 20 km ten noordwesten van Aalst gelegen, ongeveer tussen de steden Aalst en Gent. Het landelijk gelegen dorp Wetteren heeft een oppervlakte van ongeveer 3660 hectare. We ontdekten er, einde 17de en begin 18de eeuw, vijf echtparen Bombeeck..! Deze met elkander verwante familiegroepen waren er ingeburgerd sinds die tijd en hebben wellicht nog enig nageslacht in de regio.

Sint-Gertrudiskerk te Wetteren.

Zekere familierelaties met de Aalsterse windmolenpachter Arnoldus Bombeeck (gehuwd met Margareta Vander Speeten), zijn te merken aan de namen der doopheffers: Bogaert(s), van/de Ro(o), de/Le Roy en Verspeeten/Vander Speeten. Deze Petrus ofwel Pieter BOMBEECK, was geboren omstreeks 1644 en hij overleed te Wetteren op zaterdag 24 april 1694. In 1679 was hij aldaar gehuwd met vrouw Catharina VANDER LINDEN († na augustus 1691).

We vonden van dit paar zes kinderen, waarvan er vijf te Wetteren werden gedoopt :

132

1. Petronella BOMBEECK, doopheffers op dinsdag 12 november 1680 waren Petrus Bogaert en Maria Verspeeten (!).

2. Joannes BOMBEECK, doopheffers op woensdag 7 oktober 1682 waren Jan van Ro en vaderszuster Maria Bombeeck. Joannes (Jan) is na 1730 overleden. In 1710 was hij te Wetteren gehuwd met Barbara STRUYBOL, aldaar overleden op dinsdag 17 januari 1719.

Er werden van dit echtpaar te Wetteren vier kinderen gedoopt :

- a. Livinus BOMBEECK, gedoopt op maandag 26 december 1712.
- b. Mathias BOMBEECK, gedoopt op zondag 25 augustus 1715
{doopheffers waren Mathias(?) en Arnold Bombeeck}.
- c. Arnoldus BOMBEECK, gedoopt op dinsdag 26 oktober 1717
{doopheffers waren Arnold Bombeke en (?)}
- d. Joanna BOMBEECK, gedoopt op maandag 9 januari 1719.

3. Arnoldus BOMBEECK, geboren in 1685 en overleden op woensdag 29 januari 1766 te Wetteren. In 1712 was hij er gehuwd met Joanna DIELTE, overleden te Wetteren op maandag 6 oktober 1755.

We vonden van hen te Wetteren slechts twee kinderen :

- a. Jan Baptist BOMBEECK, gedoopt op donderdag 10 augustus 1713.
- b. Anna Maria BOMBEECK, gedoopt op zondag 11 augustus 1715.

4. Franciscus (Frans) BOMBEECK, werd gedoopt op dinsdag 24 juni 1687 en is na 1730 overleden. Hij huwde in 1714 te Wetteren met Maria Anna PILLE.

5. Judocus BOMBEECK, doopheffers op zaterdag 28 mei 1689 waren Judocus Buyle en Maria van Roo. Hij stierf na 1730. In 1717 was Judook te Wetteren gehuwd met Livina VAN DE VELDE.

6. Augustien BOMBEECK, doopheffers op woensdag 29 augustus 1691 waren mulder Augustinus Bombeeck(e) uit Aalst (?) en Joanna van Roo. Augustien stierf jong, al op woensdag 1 december 1694, op 3-jarige leeftijd, zeven maanden na de dood van zijn vader Petrus...

[DBAE/Bw - dd 09.03.1998]

[ARAB - Parochieregisters Wetteren 1609-1796]

In het dorp Wetteren maalden in die tijd twee molens:

1] de Dorpsmolen, werd opgericht vóór 1701 en is gesloopt in 1883; deze molen was een korenwindmolen met rosmolen. De houten staakmolen was uitgerust met drie steenkoppels en lag in de wijk Molenhoek, op den Molenberg en stond er bekend als *'den dorpsmolen'* die *'eenen schoonen en wel gekalanten koorn-wind-molen met drie koppelen steenen en eenen rosmolen was'*. Of er een roskot aan vast zat en of het paard binnen dan wel buiten liep, is ons niet bekend.

In de *Gazette van Gend* stond hij te koop gesteld op **15 december 1803**. De verkoop vond plaats via de (ex) notaris Francis Speelman. Op **1 mei 1804** was de dorpsmolen vrij te aanvaarden.

2] de Ten Edemolen, werd gebouwd vóór 1757 en is afgebroken in 1947; deze Ten Edemolen, een veldwindmolen, was een graanmolen (staakmolen) en stond in Wetteren-Ten Ede. Rond **1800** werd de molen met huis, stede en erf, met op- en afrede, verbouwd en hersteld. In de herberg het *Oudt Pakhuys* op de Koornmarkt te Gent, werd hij publiekelijk verkocht in februari 1803.

• *Bemerk de plaatsen in Vlaanderen waar eens onze molenaarsfamilies gevestigd waren!*

We weten nog niet of Petrus Bombeeck en/of zijn zonen iets te maken hebben gehad met de wind- en windrosmolen op het dorp. Wellicht zijn in het Rijksarchief te Gent en/of Ronse WP, prijzijkohieren en/of kohieren met pachtvoorwaarden bewaard gebleven, die ons hierover enige duidelijkheid kunnen verschaffen.

[19 - *Gazet van Gent* 1017 dd 15-12-1803 en 927 dd 03-02-1803]

In de parochieregisters van Wetteren (1609-1796) vonden we nog de volgende trouwinzegeningen:
 Judoca Bombeke met Pieter Van Aerden in 1689. Anna Bombeke met Egidius De Brabander in 1700.
 Jan Bombeeck met Adriana Roels in 1719. Jan Bombeeck met Joanna De Clerck in 1721.
 Frans Bombeeck met Petronella Bacht in 1727. Anna Maria Bombeke met Jan De Bruycker in 1739.
 Frans Bombeke met Maria Calle in 1742. Jan Baptist Bombeke met Joanna Levina De Kerpel in 1742.
 Joanna Geertruda Bombeke met Paul De Backer in 1745.

Adriaen Frans Bombeke met Anna Catharina Leyman in 1748. Elisabeth Bombeke met Petrus Maes in 1751.
 Joanna Francisca Bombeke met Jan De Sonne in 1772. Elisabeth Bombeke met Pepijn Van Miechem in 1777.
 Joanna Maria Bombeke met Jan Gilmar in 1777.
 Egide Jozef Bombeke met Maria Joanna Van Der Meersche in 1780.
 Frans Bombeke met Barbara Grauw in 1783.

134

Hierboven zien we de gerestaureerde **Kruiskoutermolen van Erpe-Mere**, de voormalige Nieuwerkerkse windmolen, na de renovatie in **2004-2006**. De molen werd al vermeld als grafelijke windmolen in **1387** en hieronder is de molen te zien voor de restauratie in **juli 2003** (eigen opname).

**Praterije Nieuwerkercken bij Aelst
in de 17de en de 18de eeuw...**

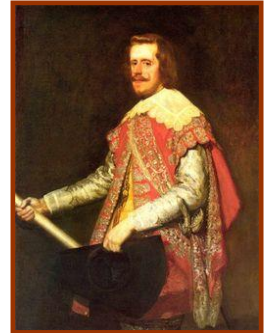
(generatie VII-e.)

Arnoldus (Aerent) Bombeke & Maria Boel & Anna Roelant

Mulderszoon Aerent Bombeke...

Zoon van VI-d, zie blz. 098.

Arnoldus BOMBEKE (Bombeek), de oudste (?) zoon van windmolenaar Jan Bombeke uit Nieuwerkerken, werd omstreeks 1645 geboren. Een jaar na het overlijden van Philips IV koning van Spanje en 35ste graaf van Vlaanderen ►, op donderdag 21 oktober 1666, trouwde hij in eerste echt in de voormalige Sint-Leonarduskerk van Nieuwerkerken met Maria BOEL {trouwgetuigen waren Franciscus de Sadeleer, Catharina Boel en Aerents moeder Elisabeth de Raet}. Na nog geen drie jaar huwelijk, stierf begin 1669, Maria Boel... Drie jaar later, op zaterdag 15 oktober 1672, hertrouwde Arnoldus Bombeek te Nieuwerkerken met de jonge 21-jarige Anna ROELANT {trouwgetuigen waren Adrianus Kieckens en Adrianus de Veyldere}. Anna Roelant (° 2 april 1651 en † einde 1698) was een dochter van Joannes Roelants en diens vrouw Catharina Claus. Arnoldus Bombeek was geen lang leven beschoren, hij overleed te Nieuwerkerken op donderdag 25 juli 1680 op ongeveer 35-jarige leeftijd. Vidua Anna Roelant hertrouwde daarna met Guiliam of Gillis Piro(n) of Piroen († na 1728). Deze Piroen bezat enig land op het *Steendereveldt* te Nieuwerkerken, waarop de houten staakwindmolen stond (zie verder blz. 136).

135

Uit het eerste huwelijk van Arnoldus Bombeek met Maria Boel werden geboren :

1. Elisabeth BOMBEKE (Bombeek), werd op vrijdag 29 juli 1667 gedoopt in de Sint-Martinuskerk te Aalst {doopheffers waren Carolus Bombeek (ex) Aalst ipv Egidius Boelaert en Elisabeth Bombeek} en is overleden vóór 1691.
2. Catharina BOMBEKE (Bombe(e)ck), werd op donderdag 6 december 1668 gedoopt te Nieuwerkerken bij Aalst {doopheffers waren molenaar en grootvader Joannes (Jan) Bombeek en moederszuster Catharina Boel} en is overleden vóór 1691.

Uit het tweede huwelijk van Arnoldus Bombeek met Anna Roelant werden geboren :

3. Joannes (Jan) BOMBEKE (Bombeek), werd op vrijdag 10 november 1673 gedoopt te Nieuwerkerken bij Aalst {doopheffers waren grootvader Joannes Bombeek en grootmoeder van moederskant Catharina Claus} en is overleden te Nieuwerkerken, op 20-jarige leeftijd, op zondag 20 december 1693. Twee jaar eerder, op dinsdag 20 november 1691, was hij te Aalst dooppeter geweest van Josina, het dochttertje van zijn oom Egidius Sonck en zijn tante Catharina Bombeek.
4. Petrus (Pieter) BOMBEKE (Bombeek), werd op zondag 19 januari 1676 gedoopt te Nieuwerkerken bij Aalst {doopheffers waren Franciscus de Sadeleer ipv Petrus Roelant en grootmoeder van vaderskant Elisabeth Raets} en is overleden vóór 1681.
5. Anna (Anneken) BOMBEKE (Bombecke), werd op zaterdag 28 augustus 1677 gedoopt te Nieuwerkerken bij Aalst {doopheffers waren Franciscus de Sadeleer en grootmoeder van vaderskant Elisabeth Praets ipv Anna Bombeek} en is overleden te Nieuwerkerken begin 1710. Omstreeks 1698 was Anna gehuwd met Hendrick VAN SINAYE († NwK 1712). Uit hen werden vijf kinderen Van Sinaye geboren, die in 1710 10, 8, 6, 4 en 2 jaar oud waren. Na Anna's dood, hertrouwde Hendrick met de Nieuwerkerkse Marie Van der Meulen, die een huis met erf bezat aan *de Plaetse* te Nieuwerkerken. In 1712 werden in de SvG van Hendrick zeven kinderen vermeld; vijf van Anna Bombeke en twee van Marie Van der Meulen.

In januari **1673** kreeg Arnoldus Bombeeck de voogdij over de drie kinderen van Frans Roelant fs Frans († Aelst-Schaerbeeke in 1672) en Josijne De Smet fa Lieven. In een SvG, gedateerd op 25 april 1699, worden vier kinderen (Gilleken, Maria, Catelijne en Janneke) van Guiliam Piroen en Anna Roelant(s), *tevorent weduwe van Arendt Bombeke*, opgesomd. In de WP van de stad Aalst uit de 18de eeuw staat het navolgende:

• *donderdag 1 maart 1714*

Marie Van der Meulen, weduwe van Hendrick Van Sinaye, erkent volgens een overeenkomst van 19.12.1713 aan de kinderen van haar man uit z'n eerste huwelijk met Anna Bombecke een schuld van 216 guldens courant. De comparante hypotekeert voor deze som haar huis met erf in Nieuwerkercken (bij Aelst) aan de Plaetse, 1 oude dagwand groot. Hiermee wordt gelijktijdig een einde gemaakt aan een proces voor de Weesheeren van Aelst; de comparante betaalt de proceskosten.

(Begin **1730** verkocht Hendricks zoon, Guiliam van Sinaye, voor 39 Vlaamse ponden courant (= 234 guldens) de behuisde hofstede aan de Plaetse, dewelke vermoedelijk belast was met één stuiver 's jaars aan de Armen van Nieuwerkercken.)

• *donderdag 20 mei 1728*

Jan en Francis Van Sinaye, zonen van Hendricx, evenals Gillis Piron, verkopen 1 dachwand ende 80 roeden landt in Nieuwerkercken op het Steenderveldt aan Jan van Lierde, mulder in Nieuwerkercken, voor 30 stuivers per roede... 40 Roeden van dit goed behoren toe aan Gillis Piron, de rest aan de eerste twee comparanten bij successie van hun moeder Anna Bombeke, volgens verkaveling van 03.11.1726. Nicolaes Van Sinaye stelt zich borg voor de eerste twee comparanten.

(Datzelfde stuk land verkocht molenaar Jan van Lierde al in september 1728 aan procureur Jan Louis Marcx, die als gemachtigd tussenpersoon optrad voor de paters Jezuïeten van Aalst uit de Pontstraat. Van Lierde ontving voor de grond 293 guldens en 10 stuivers. Aan zijn grondtransactie hield hij op vier maanden tijds 23 guldens en 10 stuivers over, wat een aanzienlijke som geld was in die tijd.)

136

◀ Hiernaast is de plattegrond van het dorpje Nieuwerkerken afgebeeld omstreeks 1775.

We herkennen de *Restert*, de *Peypenbeke*, de *Plaetse* en •'t *Steenderveldt*, met de houten staakwindkorenmolens, indertijd (sd) opgericht links van de weg naar Haaltert. Het heette daar toen het Steenderveld of het Kleinmolenveld of kortweg Den Brempt. Het (verbouwde) molenhuis staat er nog altijd (zie blz. 101 en 102).

Met de dood van Jans oudste zoon Arnoldus Bombeeck in **1680**, en daarna de dood van diens zoon Joannes, in **december 1693**, kwam er hoogstwaarschijnlijk een eind aan de mannelijke afstammelingen der (oude) molenaars- families Boenbeke/Boonbeeck of Bombeeck in het dorpje Nieuwerkerken bij Aalst... ††

[SAAB/SvG - jaar 1673 no 1802 f 4 en dd 22.08.1710 en jaar 1712 f 19/21/35]

[27 - rg no 1377/1389 f 131v/f 49 en rg no 1388 f 111v/f 145]

Enige toelichting aangaande mogelijke afstamming van de zeven hiervoor vermelde generaties...

Bewijsvoering..!

Het onderzoek werd ten eerste bemoeilijkt, omdat onze oude familie Bombeeck, hoewel te Aalst en te Nieuwerkerken gevestigd, zeer weinig sporen naliet in het nochtans uitgebreid archief (wettelijke registraties voor de schepenen en boedelbeschrijvingen). Regelden zij hun zaken met notarissen, of met het Gentse klooster Ter Haegen, of met de geestelijke Carmelieten van de Hopmarkt, of voor de schepenen van een andere stad, bijvoorbeeld als poorters of misschien wel als buitenpoorters van de steden Geraardsbergen, Oudenaarde of wellicht tóch Gent? De voornaamste én betaalkrachtigste telgen uit het oude geslacht Boenbeke/Boembeke waren hoogstwaarschijnlijk poorters van Oudenaarde of van Geraardsbergen (een verder gericht onderzoek naar nalatenschappen, boedelverdelingen en andere transacties, is louter nog in de stadsarchieven van Oudenaarde en Gent mogelijk).

De onderlinge verbanden leggen tussen de 17de-eeuwse wijd verspreide gezinnen Bombeeck was én is nog een lange weg. Zeker is, dat er tussen de hiernavolgende generatie VIII en de hiervoor beschreven zeven generaties, familiebanden bestonden. Toch vonden we van onze stamvader **Bartholomeus ofte Martinus** geen enkel bewijs van wettige afstamming, mogelijk te verklaren door de toenmalige oorlogen, de molenaarsactiviteiten van onze familie, dit op verre afstand van Aalst, en de steeds maar wisselende voornaamgeving (een familiekwaa! en/of de voortdurende veranderde familienaamgeving...

Omsingeling van de stad Aalst door Franse legerbendes in 1658.

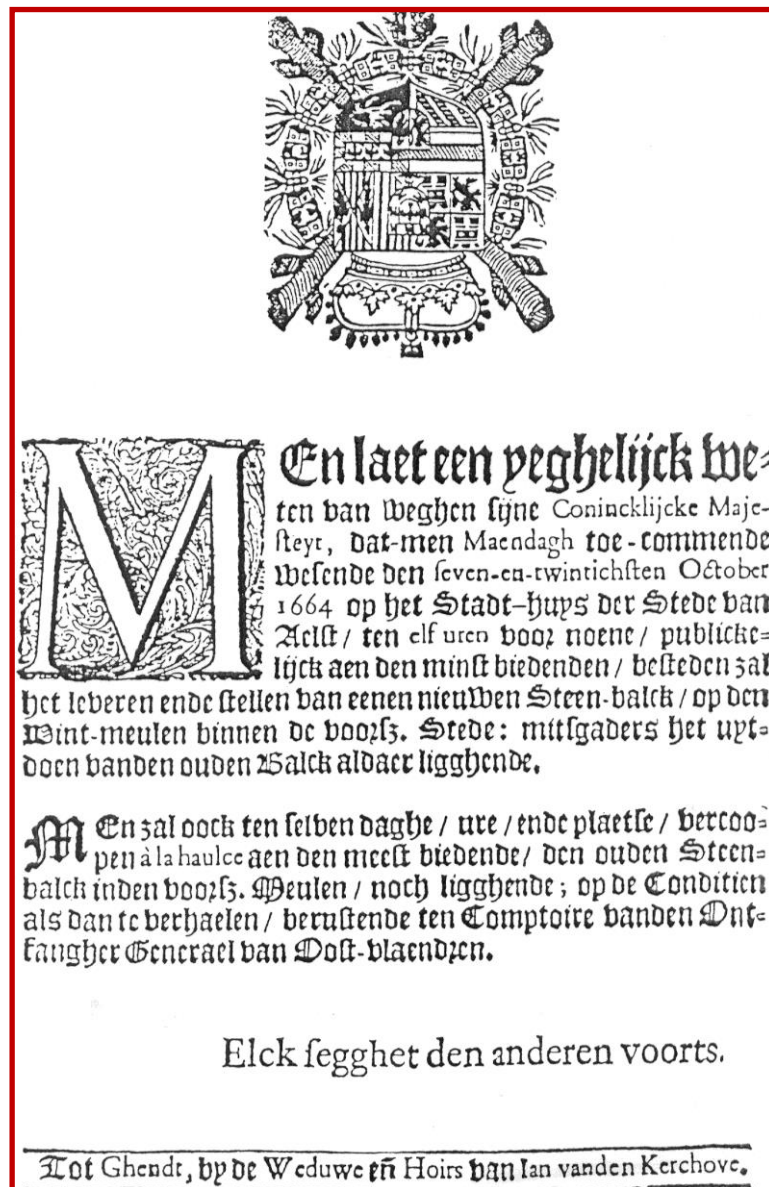
Verdwenen documenten..?

Essentiële documenten, die hier of daar een tipje van de sluier hadden kunnen helpen oplichten, blijken verdwenen te zijn. Onder gevallen van overmacht, veroorzaakt door oorlogen en plunderingen, hebben veel archieven geleden. Veel werd vernield, beschadigd, in brand gestoken of verstrooid door plunderende krijgsmachten. Soms werden archiefstukken door soldaten gebruikt om bivakvuren aan te leggen voor licht, warmte en de koepot (= de kookketel). Wellicht zijn die bewogen tijden van algehele verwarring, angst, hongersnood, pest, oorlog en steeds maar weer andere vreemde overheersing, de oorzaak van ons vruchteloos zoekwerk...

In het Onze-Lieve-Vrouw-Hospitaal of **het Oud-Hospitaal van Aalst**, stierven verscheidene familieleden, waaronder ook twee van onze rechtstreekse voorouders:

- † in 1749 het kind Joannes Bombeeck;
- † in 1752 Margareta Vander Speeten, de vrouw van windmolenaar Arnoldus Bombeeck;
- † in 1767 Maria Francisca Eeckhout (zij werd begraven met 4 kaarsen);
- † in 1773 **onze Aalsterse stamvader Bartholomeus ofte Martinus Bombeeck**;
- † in 1792 **oudmoeder Petronella Janssens**;
- † in 1795 Maria Philippina Janssens.

Een plakbrief uit 1664...

139

Deze plakbrief, waarin de aanbesteding van het “steken” van een nieuwe steenbalk werd aangekondigd op maandag **27 oktober 1664** te Aalst. Het betrof hier de grafelijke houten korenstaakwindmolen gelegen op *den Meulenberg* direct achter de stadsvesten op *Sompershoecke* tussen de Brusselse- of Pontstraatpoort en de Zoutstraatpoort (zie blz. 140). Deze plakbrief was te Gent gedrukt door de weduwe en erfgenamen van de voormalige drukker Jan van den Kerchove.

De toestand in de Zuidelijke Nederlanden...

Enkele jaren later na bovenvermelde plakbrief beweerde de Franse koning Lodewijk XIV dat zijn vrouw Maria van Oostenrijk, na de dood van Filips IV, koning van Spanje, recht heeft op een deel van de Zuidelijke Nederlanden en hij viel het land binnen. Kortrijk werd op 18 juli 1667 veroverd. Oudenaarde op 31 juli 1667 en **Aalst op 16 september 1667**. Alleen de stad Dendermonde kon aan de vijand ontsnappen door de omgeving onder water te zetten. De Fransen sloegen daarna hun winterkwartieren op rond de steden Gent en Brugge en in heel Vlaanderen heeft men te lijden van de Franse bezetting...

[20 - XXV 1997 (3) blz 150]

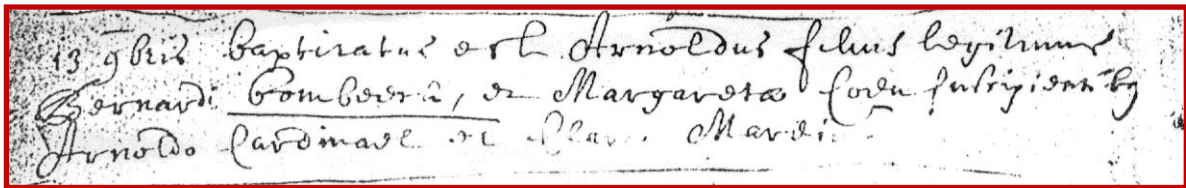
[Geschiedenis v/d molens van Oombergen 1408-1950 door G.L. Souffreau blz. 22]

(generatie VIII-a.)

Arnoldus (Arnaut) Bombeeck & Margareta Vander Speeten*Windmolenaar Arnaut Bombeke op Sompershoecke
te Aelst in de 17de en de 18de eeuw...*

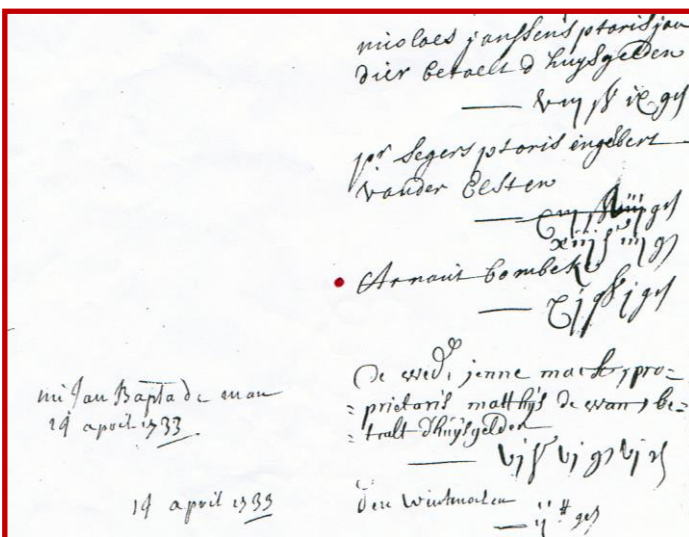
Zoon van VII-a, zie blz. 115.

Op zaterdag 13 november **1683** werd in de Sint-Martinuskerk van Aalst Arnoldus BOMBEECK gedoopt als wettige zoon van Bernardus en zijn huysvrouw Margareta Coen {doopheffers waren Arnoldo Cardinael (?) en Clara Marei (?)}. Op zaterdag **28 augustus 1706** huwde in diezelfde Sint-Martinuskerk op 22-jarige leeftijd Arnoldus BOMBEECK met de 21-jarige Margareta VANDER SPEETEN, dochter van Petrus Vander Speeten en Maria Van den Brempt. Margareta was te Aalst gedoopt op zondag **29 april 1685** {doopheffers waren Judocus Vander Speeten en Judoca Hock i.p.v. van Margareta Lenaert}.

Doopinschrijving van Arnoldus, wettige zoon van Bernardus Bombeeck en Margareta Coen.

Arnaut Bombeke was tussen **1715 en 1735** (precieze gegevens ontbreken) molenpachter voor enkele drie jaarlijkse pachttermijnen op de staakwindkorenmolen binnen de stadsvesten in het zuidoosten van Aalst.

140

- Tussen **1727 en 1735** woonde het gezin aan de "Vesten", vlakbij den wintmoelen op de oude Hoogstraat, waar Arnoldus jaarlijks huisgeld betaalde. Naast hem, aan de andere zijde, woonde Petrus Seghers.

Aanpalende huizen werden bewoond door de weduwe Jenne Mack, Adriaen Vander Gucht, Jan Baptist de Wolf, Huijbrecht Poels, Jan Van der Speeten en Nicolaes Janssens. Zijn huis was enige tijd het eigendom geweest van weduwe de Craecker.

In **april 1734** ontdekten we in het huisgeldenboek de achtereenvolgende items:

Arnaut bombeke, proprietaris vidua de craecker, betaelt d'huysgelden, 11 schellingen 1 groot;

(tussengevoegde tekst: *nota dat hiertusschen noch is een huys bewoont bij eenen invalieden in wandelinghe ghenaeamt duytschen cl....*); *jan baptiste de man, proprietaris mathijs de wan; den wintmoelen; de erfve van jan de mehere geïncorporeert bij 't Clooster van de annunciaeten; 't Clooster van de Annunciaeten.*

Het klooster van de Annunciaden of Grauwzusters paalde aan de molen, daarnaast lag al vanaf **1672** de boomgaard van deze Grijze zusters, die begin **1797** door de Franse bezetters verjaagd zouden worden.

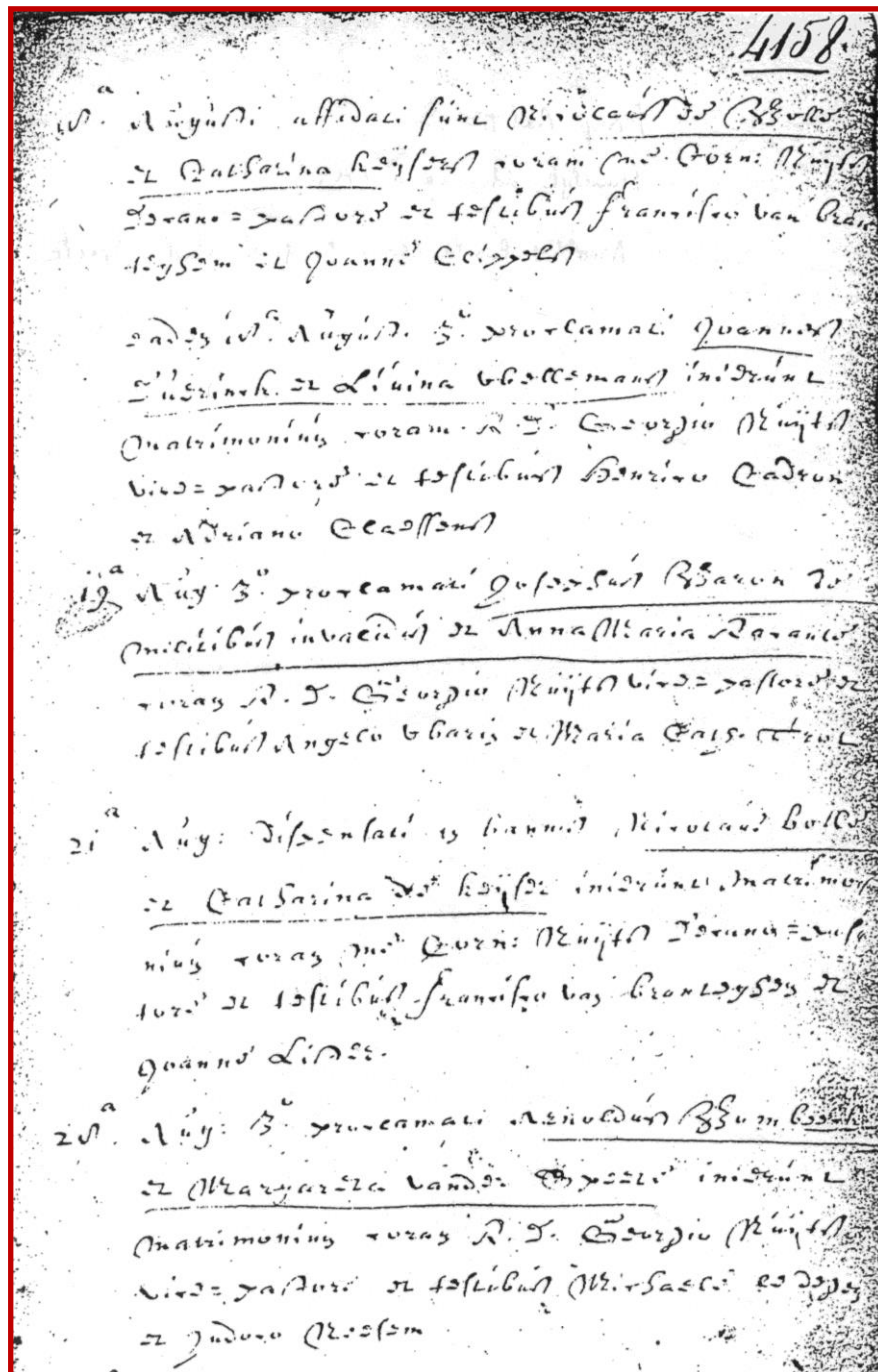
De windmolen stond tussen de Hoogstraat en de stadsvesten. Het steegje naar de molen toe, werd later 't Molensteegje of het Windmolenstraatje én in de Franse tijd soms *ruelle Meulenstraetien*, genoemd. Deze *wintcoornmeulen tot geriefve der gemeente* was opgericht binnen *deser stede van Aelst* in **1594** en werd telkens openbaar verpacht voor één termijn van drie of zes achtereenvolgende jaren. In **1642** werd de molenvoet vernieuwd en in **1645** de staak. De steenbalk werd in of kort vóór **1645** vernieuwd.

[SAAB/Pr - doopboek jaar 1683 f 1326 en jaar 1685 f 1341]

[SAAB/OA/RvH - Hoogstraat no 618 dd 04.04.1733]

Aelst, anno 1706...

141

28ª Trouwinschrijving van de Aalsterse graanwindmolenpachter Arnoldus Bombeeck fs Bernardus en Margareta Vander Speeten fa Petrus, in het parochietrouwboek door pastoor-deken Cornelius Nuyts van de Sint-Martinuskerk op **zaterdag 28 augustus 1706** {hun twee trouwgetuigen waren familielid Martinus de Jaeger en Judoca Moessen}. Voor de Raad van Vlaanderen diende in 1701 een zaak van deken Nuyts en zijn kerkmeesters van de Sint-Maartenskerk contra de wethouders van Aalst alsmede de Wilhelmiëten en Karmeliëten, over het begraven van personen buiten de Sint-Maartenskerk, waardoor de kerkfabriek veel inkomsten derft (1697-1701). Pastoor-deken en proost R.D. Cornelis Nuijts (of Nuyts) werd op **5 juli 1723** midden in het koor van de Sint-Martinuskerk als deken C. Nuyts begraven. Hij werd in 1723 opgevolgd door de latere zeer vermogende uit Leuven afkomstige pastor-deken Matthias Bertomville (zie verder).

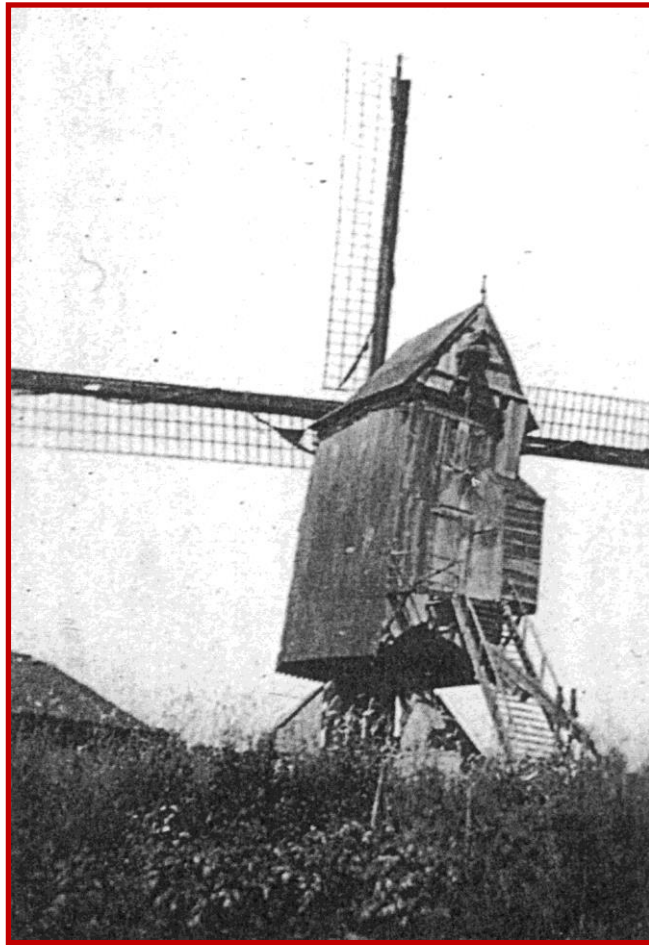
Uit de gegevens waarover we thans beschikken, mogen we zeggen dat er te Aalst minstens **dertien** kinderen werden geboren. Het molenaarsgezin woonde later (tot ongeveer 1735) langsij de toen al deels gesloopte stadswallen aan de *Hooghstraete* op *Sompershoeck* te Aelst (zie verder).

[SAAB/TOPA - trouwboek jaar 1706 f 4158]

[SAAB/OA/RvH - no 521 dd 07.06.1707 en no 626 dd 08.04.1734]

[Deelinventaris Archief Aalst – Procesdossiers 1520-1789, H. Van Isterdael, A 2012]

*De phenixmolen van Aelst en Okeghem
in Oost-Vlaanderen...*

142

Hierboven zien we de voormalige Aalsterse grafelijke houten staakkorenwindmolen op de Phenixberg aan de Kattestraat te Okegem (Oost-Vlaanderen). Tijdens een hevig onweer, te Aalst op **6 juni 1664**, werd de molen zo zwaar beschadigd, dat hij bij elke nieuwe storm zou kunnen omwaaien. Reeds op 27 oktober van dat jaar vond de aanbesteding van een nieuwe *Steen-balck op den Wintmeulen* plaats. Het bestekje voor de nieuwe steenbalk vermeldde dat deze 12½ voet lang diende te zijn. De breedte van de molenkast kwam daarmee op 3,44 meter. De afmetingen waren 20 duim breed en 24 duim hoog (= 55 cm bij 66 cm). De steenbalk moest van deugdelijk hout zijn én *scherp van cante*, gezaagd of gehouwen zijn met de *byle*. Op Sint-Pietersavond van 1767 sloeg de bliksem in den windwachter. Volgens Petrus van Nuffel (anno 1914) *'stond de staakwindmolen op eenen hoogen berg, ter plaatse heden nog het Molenpleintje geheeten. Eenige jaren vóór dat de Molenberg werd platgelegd, zag men hem gebruiken tot het droogen van turf, eene brandstof bij de arme lieden alsdan in algemeen gebruik.'*

Rond **1830** werd deze staakwindmolen al door huidevetter (= leerlooier) Jacobus Boone gebruikt als schorsmolen. In **1838** kocht de stad Aalst de molen aan en het jaar daarop werd hij openbaar verkocht, met last tot afbraak. Ene Pieter Van Damme was de koper en hij verplaatste omstreeks **1840** de molen naar de Kattestraat in Okegem. Daar werd de zogenoemde *Phenixmolen* uitgerust met drie molenstenen. In **juni 1936** werd hij te Okegem gesloopt: de staak werd niet meer betrouwbaar geacht..!

[Afbeelding van L. Denewet, Hooglede uit ca. 1930]

[20 - jrg XXV 1997 (3) blz. 149]

[17 - jrg III 1978 (2) blz. 41-47]

[16 - De Windmolenstraat blz. 211-214]

Langs de stadsvesten (de huidige Zonnestraat..!) hadden in **1655** de Wilhelmiëten of de Sterheren een *hoplochting*, later een stuk land met bomen omringd, die in **1731** tijdens het bewind van de Spaanse koning Karel III en 38ste graaf van Vlaanderen (zie afbeelding), geveld werden. De vesten bestonden uit vestingsbarmen en ringmuren van vier tot vijf voet dik, die van talrijke schietgaten en torens waren voorzien. De zogeheten *vestingsbarmen* waren met doornhagen beplant en ruim twintig voet breed. Volgens de Aalsterse volkstelling van **28 februari 1730**, verbleef het gezin van molenaar Arnoldus Bombeke op de aloude *Hooghstraete*, die evenals het Windmolstraatje, tot **Sompershoeck** behoorde. Het gezin bestond toen, althans volgens die volkstelling, nog maar uit zeven personen..!

Uit het huwelijk van Arnoldus Bombeeck met Margareta Vander Speeten vonden we te Aalst dertien kinderen :

1. Barbara BOMBEECK (Bombeke), gedoopt in de Sint-Martinuskerk op vrijdag 14 september 1708 {doopheffers waren (?) de Smedt en Barbara Landuyt} en was gehuwd op 21-jarige leeftijd te Aalst op zondag 23 juli 1730 met Antonius (Anthoen) GELAUDE fs Josse {trouwgetuigen waren vader Arnold Bombeeck en vader Josse Gelaude}. Omstreeks **1750** woonden ze op de Hoogstraat in een huis dat eigendom was van de Wilhelmiëten en betaalden ze aan jaarlijkse huishuur 20 guldens. † Barbara werd op vrijdag 30 april 1751 te Aalst begraven op 42-jarige leeftijd als zijnde de huisvrouw van Antonius Gelaude († na oktober 1776). Nog in **1755** was Anthoen Gelaude *meester glazemaeker* in de Hoogstraat!

2. Petrus BOMBEECK (Bombeck), gedoopt in de Sint-Martinuskerk op zondag 2 november 1710 {doopheffers waren Petrus Laureys en Anna Adriana Breckpot} en hij is vermoedelijk al vóór het jaar 1730 in zijn kindertijd overleden.

3. Maria Joanna BOMBEECK, gedoopt in de Sint-Martinuskerk op woensdag 28 september 1712 {doopheffers waren Jan de Backer en Maria Thomas} en was gehuwd te Aalst op 19-jarige leeftijd op donderdag 10 juli 1732 met Petrus DIERINCKX (A † 1770) fs Joannes. † Maria Joanna stierf te Aalst in het Onze-Lieve-Vrouw-Hospitaal, als weduwe, op zaterdag 18 december 1784, op 72-jarige leeftijd.

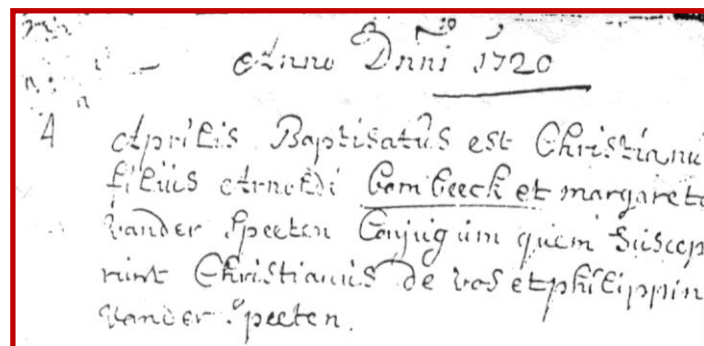
4. Joannes Baptista BOMBEECK, gedoopt in de Sint-Martinuskerk op vrijdag 2 februari 1714 {doopheffers waren Jan de Coen en Barbara de Roo} en is vermoedelijk al vóór juni 1715 overleden.

5. Joannes Baptista BOMBEECK (volgt onder generatie IX-a, blz. 163).

6. Gregorius BOMBEECK, gedoopt in de Sint-Martinuskerk op zondag 27 januari 1717 {doopheffers waren Gregorius Houben en Margareta Hoy} en is vermoedelijk al vóór 1730 overleden.

7. Philippina BOMBEECK, gedoopt in de Sint-Martinuskerk op woensdag 3 mei 1719 {doopheffers waren (?) en moederszuster Philippina Vander Speeten} en is vermoedelijk al vóór het jaar 1730 tijdens haar kinderjaren overleden.

8. Christianus BOMBEECK, gedoopt in de Sint-Martinuskerk op donderdag 4 april 1720 {doopheffers waren Christiaan de Vos en moederszuster tante Philippina Vander Speeten} en hij is waarschijnlijk al vóór het jaar 1730 overleden (zie hieronder zijn doopinschrijving).

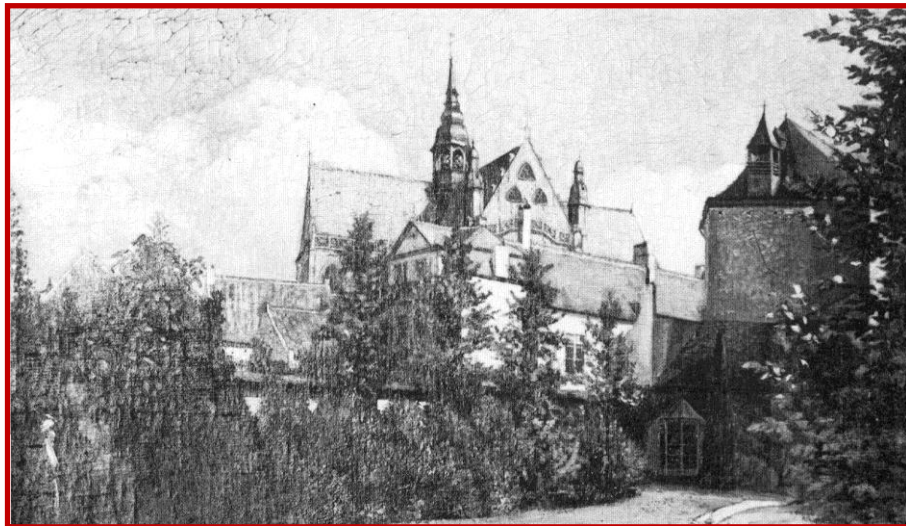
9. Philippus BOMBEECK, gedoopt op zaterdag 6 juni 1722 in de Sint-Martinuskerk {doopheffers waren Philippus Wageman en moederszuster tante Philippina Vander Speeten} en hij is vermoedelijk in zijn kindertijd vóór het jaar 1730 overleden.

10. Elisabeth BOMBEECK, gedoopt op donderdag 18 januari 1725 in de Sint-Martinuskerk {doopheffers waren buurman Hieronimus Basteels en Elisabeth Smeyers} en ook zij is vermoedelijk tijdens haar kinderjaren vóór het jaar 1730 overleden.

11. Hieronimus BOMBEECK (Boombееck), gedoopt in de Sint-Martinuskerk op dinsdag 30 april 1726 te Aalst {doopheffers waren Hieronymus Bastiels en **Aldegonde Daen**¹} en is aldaar begraven op maandag 17 augustus 1733, op 7-jarige leeftijd, samen met zijn jonger zusje Judoca (zie hieronder).

12. Petronella BOMBEECK (Boombееck), gedoopt in de Sint-Martinuskerk op zaterdag 28 februari 1728 te Aalst {doopheffers waren vroedvrouw Anna Timmers, Petrus Seghers en Barbara Bombeeck} en is aldaar op maandag 15 februari 1734 *in den hof begraven* op bijna 6-jarige leeftijd.

13. Judoca (Josina) BOMBEECK (Boombееck), gedoopt op woensdag 29 november 1730 te Aalst {doopheffers waren Antonius Gelaude en Josina Vadder} en is aldaar begraven op maandag 17 augustus 1733, tegelijkertijd met haar broertje Hieronimus (zie hierboven).

Zicht op de oude Sint-Martinuskerk van Aalst.

Van deze Aalsterse molenaarsfamilie, waren vóór 28 februari 1730 dus al zeven gezinsleden uit het ouderlijk huis vertrokken... of waren ze toen alle zeven reeds overleden (?). Hoogstwaarschijnlijk is dit laatste het geval geweest. Op maandag de 17de augustus 1733 werden van het gezin twee kinderen terzelfdertijd op het pestkerkhof van Aalst begraven. Vermoedelijk zijn ze aan de een of andere, in die tijd veelvuldig voorkomende besmettelijke ziekte, bezweken. Muldersvrouw Margareta Vander Speeten stierf 67 jaar oud in het hospitaal van Aalst als **Margoe Van der Spieten, huisvrouw van harnaut bombeck den 30 mey 1752**. Van haar man, de Aalsterse molenaar Arnold Bombeeck (soms Boombееck), weten we nu dat hij nog leefde in mei 1752. Hij was toen 68 jaar oud. Van hem vonden we te Aalst (tot nu toe) geen teraardebestelling, terwijl hij toch tot ongeveer 1753 in Aalst bij enkele kerkelijke gelegenheden betrokken was. Wellicht is hij, buiten de poorten van de *Stadt Aelst* gestorven en er ook begraven, in de toentertijd “zeer getroebleerde jaren” van het midden der 18de eeuw...

¹ Doophefster **Aldegonde Daen** was toen sinds zes jaar de vrouw van onze Aalsterse stamvader Bartholomeus ofte Martinus Bombeeck!

[SAAB/Pr - doopboek f 1663, 1693, 1722, 1740, 1762, 1789, 1826, 1851, 1884, 1919, 1933, 1967 en 2001]

[SAAB/TOPA - trouwboek jaar 1730 f 4291 en jaar 1732 f 4299]

[SAAB/Pr - begraafboek jaar 1751 f 5702, jaar 1733 f 5309 en jaar 1734 f 5310]

[SAAB/BOHA - jaar 1752 f 5581 en jaar 1784 boek 118 f 5636]

[01 – blz. 140]

Aalst, Hopmarkt, midden 17de eeuw.

Afbeelding van het karmelietenklooster met kerk op het stadsplan van Sanderus (1641-1644) waarop de kerk voor het eerst afgebeeld staat.

145

In 1941 werden er bij graafwerkzaamheden voor de constructie van een ondergrondse bunker heel wat graven in de karmelietenkerk vernield...

In deze kerk en in het 'panthof' van de Lievevrouwebroeders, binnen Aelst, werden verschillende personen van onze Aalsterse families, deels prodeo, begraven. We vonden ze in het Register der Dooden welckers lijckdienst gedaen is in de kercke der eerwaerde paters Lievevrouwbroeders binnen stadt Aelst (sic).

Vanaf het jaar 1779 vermelden de paters ook dikwijls het woonadres met het beroep van de overledene. Veel van de gestorvene werden namiddags of vroeg in de avond begraven.

[SAAB/TOPA - tafels van oude parochieregisters 1613-1795, bewerkt in 1876]

[Het karmelietenklooster van Aalst - VIOE en het stadsbestuur van Aalst]

[TOPA - Parochie karmelieten 1726-1796]

Het karmelietenklooster met kerk in de stad Aalst in Oost-Vlaanderen.

Ontdekt graf met oost-west liggende skeletten in de noordelijke pandgang van het karmelietenklooster.

Het karmelietenklooster had een eigen grafmaker in dienst en de begravingen in de kerk of in het *panthof*, vonden veelal plaats tussen vijf en zeven uur 's-avonds. Meerdere familieleden zijn hier bij de karmelieten *in den hof gesoncken*, onder andere:

in **1727**, een zoon van Bartholomeus Bombeeck, op maandag **24 februari** aldaar *in den panthof* begraven;

in **1730**, een *kint* van Martinus Bombeeck, op maandag **25 september** in het *panthof*, *prodeo*, begraven;

in **1734**, de vijfjarige Petronella, dochtertje van mulder Arnoldus Bombeeck en Margoe Vander Speeten, op maandag **15 februari** aldaar *in den hof* begraven;

in **1758**, op **9 december**, Albertus Bombeeck, *in den panthof prodeo* begraven, *kint* van Jan Baptist en Livina Janssens;

in **1763**, op woensdag **2 november**, *prodeo*, *in den panthof* begraven *catharina bombeeck filia jan baptist en petronella janssens*;

in **1765**, Joannes Bombeeck, filius Joannes Baptista en Petronella Janssens, op woensdag **16 oktober** *prodeo* begraven;

in **1770**, op **12 maart**, begraven Amandus Minot filius Joannes Minot en Isabella Janssens;

in **1770**, op **13 juli**, *prodeo* begraven, Joanna Maria Bombeeck, filia Judocus en Maria Janssens;

in **1778**, op **14 januari**, *prodeo* begraven is Albertus Ignatius Janssens, fils Alexander Janssens en Catharina Maria Bombeeck;

in **1780**, op **15 augustus** ten 7 uren gestorven is, Maria Cecilia Janssens, fils Alexander en Maria Catharina Bombeeck en den 16de 's avonds 7 ure *prodeo* begraven, woonende op den *nieuwstraete*;

in **1782**, op zondag **21 april**, is gestorven 's avonds, *joannes baptista kint van Joannes Baptista Bombeeck en Philippine Bastiaens op de werf*, begraven dinsdag 23ste voormiddagh;

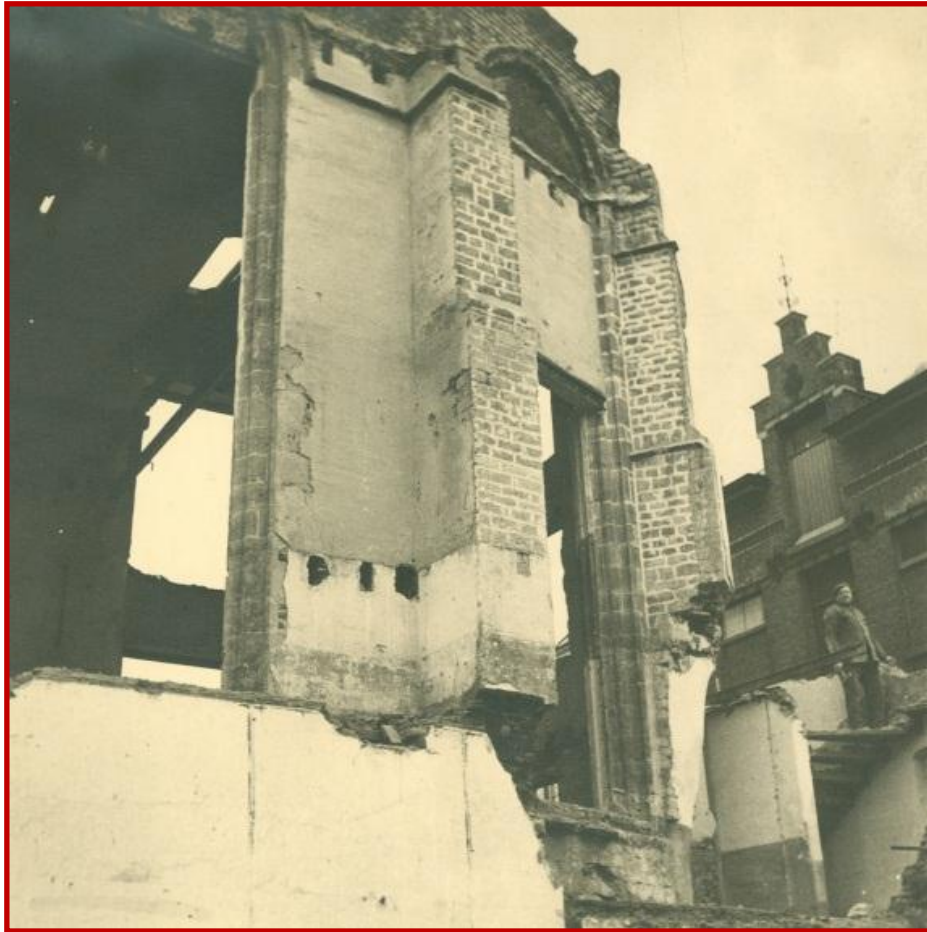
in **1793**, op **11 mei** gestorven, Antonetta Huybrechts, vrouw van Amandus Minot, woonende op de *hooghstraet* den 12de begraven 's avonds 6 ure;

in **1794**, op zondag **25 mei** naermiddagh ten i uren gestorven en den 26ste naermiddagh ten 6 uren synen *lijckdienst gedaen*... ..woonende op de *ooghstraete bij het wasvelt (?)*... in marge: (*sijnen lijckdienst gedaen wij het was*)...

[SAAB/TOPA - tafels van oude parochieregisters 1613-1795, bewerkt in 1876]

[Het karmelietenklooster van Aalst - VIOE en het stadsbestuur van Aalst]

[TOPA - Parochie karmelieten 1726-1796 ; f 5294, f 5302, f 5380, f 5392/93, f 5405, f 5415, f 5416, f 5446, f 5463, f 5481, f 5521, f 5581]

*Afbeelding afbraak in 1936 van de voormalige kloosterkerk der Carmelieten.
We zien hier een gedeelte van het vijfhoekig koor met gotische vensters en steunberen.*

De paters Carmelieten of Lievevrouwebroeders bouwden op de voormalige **Veemarkt** van Aalst hun klooster met kloosterkerk in 1497-1498, met steun van Maria van Bourgondië en van de stedelijke regering. Het klooster werd door brand verwoest in **1605**, maar werd drie jaar later weer heropgebouwd. Op **28 februari 1797** werden de kloosterlingen door de Franse bezetters verjaagd en werden hun eigendommen dominaal aangeslagen en publiekelijk verkocht. In de gewezen Carmelietenkerk kwam een (kostenloze) Armenschool en een Zondagsschool. Later werd de Veemarkt (1313) de Hopmarkt (1433) en nog later de Botermarkt (1804), zie hieronder de overdekte botermarkt.

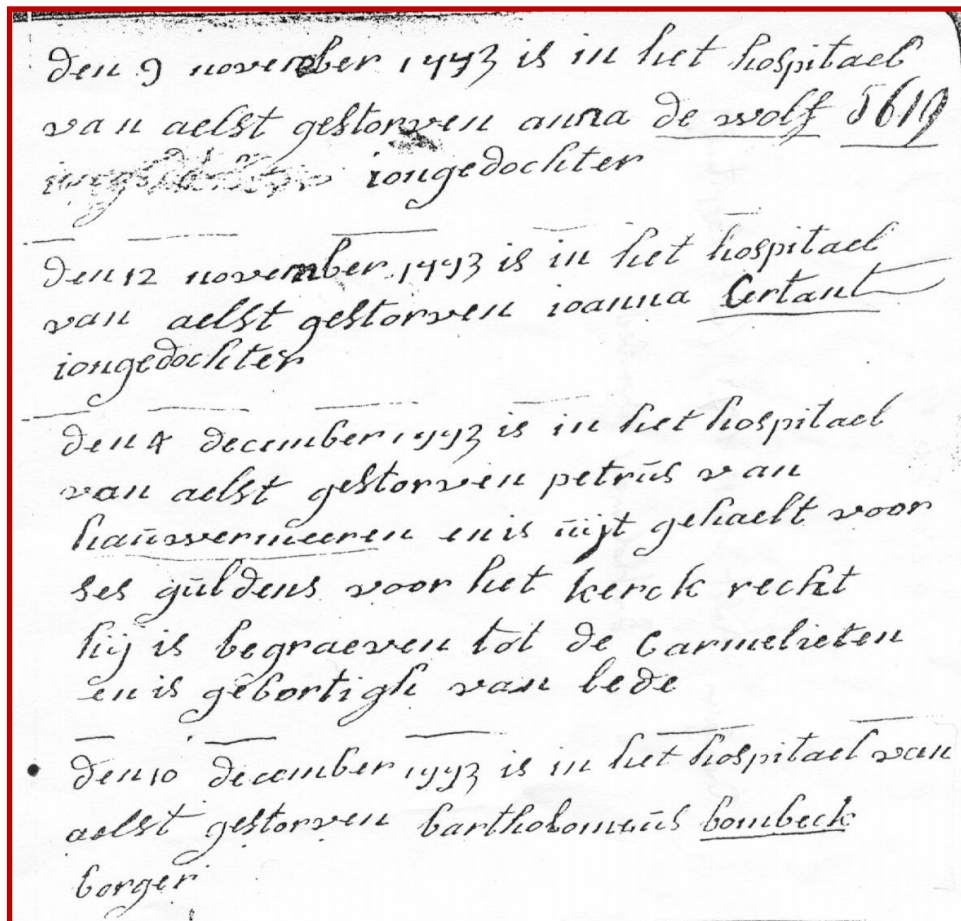
Historische stadskern van Aalst.

*Afbeelding uit het stadsplan van A. Sanderus (1641-1644) met het klooster van de **Zwarte Zusters** in de Kapellestraat.*

Tijdens de twee grote pestepidemieën in de stad van **1647-1649** en **1668-1670** ontfermden vooral de Zwarte Zusters van Aalst zich, samen met de paters Capucijnen en Carmelieten, over de arme pestlijders. Omstreeks **1815**, ten tijde van Napoleon, verzorgden deze Zwarte Zusters ook zieken en gewonden en boden ze (tijdelijk) onderdak aan hulpzoekende en ontheemden. Verzorgende en helpende Zwarte Zusters uit die tijd waren onder andere: Anna Maria Goossens († 1849, 83 jaar oud), Christina De Graef († 1850, 90 jaar oud) en Maria Coppens († 1856, 96 jaar oud), die ook allen in het klooster aan de **Kapellestraat** (nu de Zwarte Zustersstraat genoemd) zijn gestorven...

[08 - blz. 15]

[SAAB/TOPA - tafels van oude parochieregisters 1613-1795, bewerkt in 1876]

149

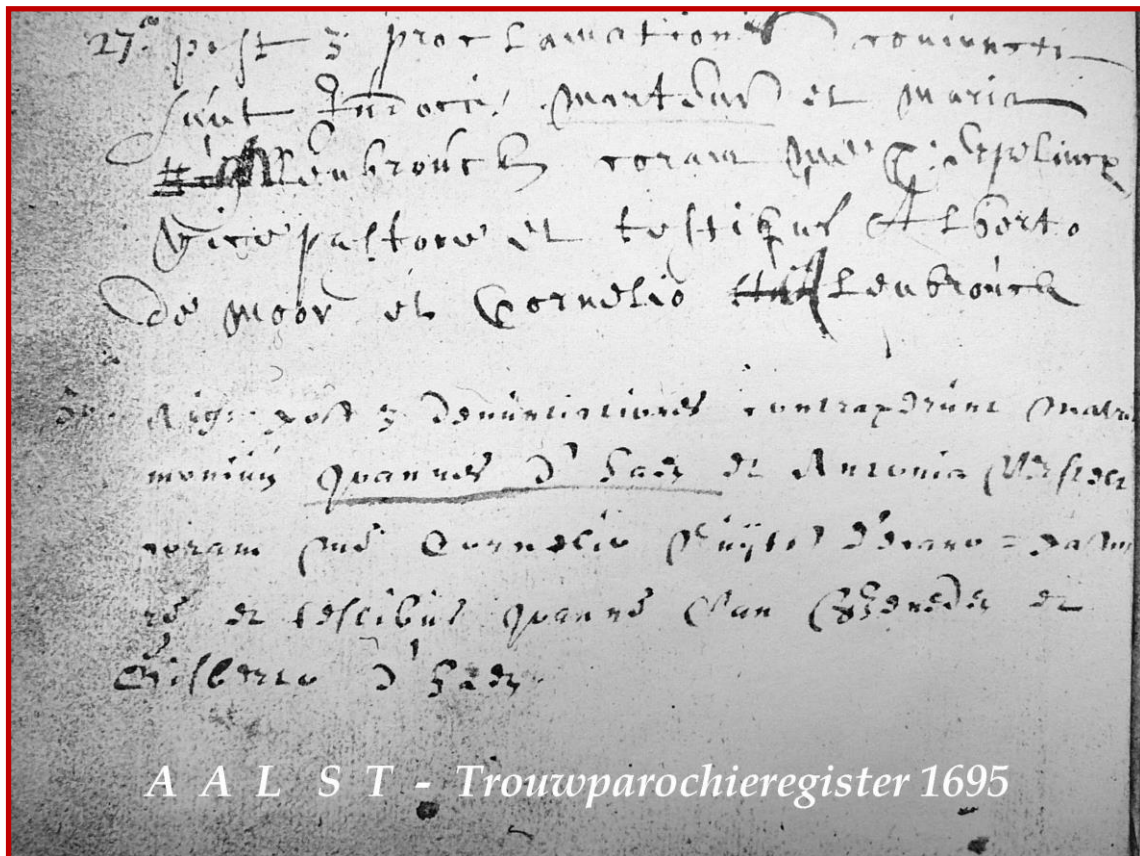
- † den 10 december 1773 is in het hospitaal van
aelst gestorven bartholomeus bombeck
borger...

Binnenplaats van het Oud-Hospitaal van Aalst.

Hierboven staat het overlijden op **vrijdag 10 december 1773** afgedrukt uit het 'Boek van Overlijdens van het Hospitaal te Aalst' van onze Aalsterse stamvader **Bartholomes ofte Martinus Bombeeck**. Pastoor-deken en proost van het capittel van de Sint-Maartenskerk was destijds E.H. Pieter-Jozef Vertenoel (zie blz. 153).

Het Aalsterse winkeliersgezin DHAENE-VERSTELT vanaf 1695.

Hierboven zien we de trouwinschrijving door proost *ende* pastor Cornelius Nuyts op **dinsdag 30 augustus 1695** van de ouders van onze Aalsterse stammoeder **Maria Aldegonda Dhaene, Joannes Dhaene & Antonia Verstelt.**

De ouders van onze stammoeder Maria Aldegonde Dhaene (Daen) hielden in de Lange Zoutstraat, nabij het Sluierstraatje, een goed geklandeerden lijnwaadwinkel (reeds in **1711** geprezen op 5.000 frank) open. Hun huwelijk was in **1695** ingezegend door pastoor-deken Cornelius Nuijts, waarvan we zijn afkomst niet hebben kunnen achterhalen. In het boek "De sint-Martens-kerk van Aalst" (verschenen in 1941) schrijft de toenmalige deken Jos Reynaert op blz. 144: De voornoemde Papenbroeck (voorganger van Nuijts) overleed den 23 juni 1687. Hem volgde op de E.H. Cornelis Nuyts. Deze, vroeger pastoor te Hoogstraten 6 september 1678, werd als deken en pastoor aangesteld den 22 december 1687. *De E.H. Nuyts stierf, rijk aan verdiensten en jaren den 5 juli 1723.* Hij werd begraven midden in het koor." (sic) Ten jare 1691 wordt Nuyts ook vermeld als pastoor van het Aalsterse Begijnhof. Eigenaardig genoeg wordt zijn geboorteplaats niet vermeld, hoewel dat wel het geval is met zijn voorganger Antoon Van Papenbroeck (Brussel) en voor zijn opvolger Mattheus Bertomville (Leuven). Eerst dacht ik nog dat er een link was met Nieuwerkerken, omdat daar oudtijds land lag dat *opden nuyt* of *op den nuyts* werd genoemd! De familienaam Nuyts kwam ook voor in Antwerpen, waar toevallig ook ene Cornelis Nuyts, was geboren in 1574: hij overleed als zijnde koopman en suikerbakker in juni 1661 te Amsterdam. Ook vonden we nog ene E.H. M. Nuyts die geboren was te Bornhem in 1828 en overleed in november 1885. Deze had gestudeerd in Leuven, Mechelen en Rome. In 1875 was hij pastoor-deken in de Brusselse Sint-Gudula-kerk. Onze Cornelius Nuijts blijft vooral bekend als de stichter van het Meisjesweeshuis in de Kattestraat; de pastor-deken Cornelius Nuyts kocht het *Caetsspel den 3 maart 1716*, voor de som van 1375 guldens, *..ten behoeve van de pieuse fondatie van het arm weesenhuys daer toe den voornoemde huys stede ende erfve is gecocht ende voor altydt sal dienen... enz...* Het **Meisjesweezenhuis** werd ook wel *'t Maegelyn* genoemd (zie verder blz. 151).

[16 - blz. 13 en 81]

[SAAB/TOPA - trouwregister jaar 1695, f 4105]

[Bw - Wilfried Vemaeye d.d. 15.05.2013]

E.H. Cornelis Nuyts bleef dus vooral bekend als de stichter van het Meisjesweeshuis in de Kattestraat. Daarvan getuigt ook de volgende akte die Wilfried Vernaeye noteerde uit de Wettelijke Passeringen van Aalst (Register 1379):

..Compareerde... joeffrouwe Francoise De Hert, lest weduwe van dheer en meester Adrianus Luycx, in sijn leven raedtpensionaris deser stadt, ende te vooren Van Sieur Jacobus Dhaens, mitsgaders joeffrouwe Catharina Dhaens, lest weduwe van Sieur Adrianus Luycx, filius dheer Adriaen voornoemt, soo over haer selven als over haere... kinderen behauden soo van haeren eersten man wijlent Sieur Martinus Seghers als van haeren tweeden man, den voornoemden Sieur Adrianus Luycx ... ter eendere ende den seer Eerw. heere ende meestere Cornelis Nuyts, deken ende pastor van de collegiale kercke van Sinte

Marten binnen deser stede ter tweeden, welcke eerste comparanten bekenden vercocht te hebben aenden

*tweeden comparant ... een huys, stede ende erfve... binnen dese stadt in de Cattestraete van audts genaempt **het Caetsspel** aen d'een sijde den huysse van de weduwe Sieur Gillis Herdyns ende aen d'ander sijde teghen de cappelle van het H. Geesthuys jegenwoordigh ten deele bewoont bij Jacobus Du Mont... omme de somme van 1.375 gulden courant... dienvolghende sijn de twee eerste comparanten vanden voorseyden huysse onterft ende is daer inne geerft den tweeden comparant den Eerweerden heer ende meester Cornelis Nuyts, deken ende pastor van de collegiale kercke deser stede, ten behoeve van de pieuse fondatie van het arm weesehuys daer toe den voornoemden huysse is gecocht ende voor altydt sal dienen...*

Actum dese 03.03.1716...

151

Hieronder volgt de gezinssamenstelling (voor zover bekend) van het textiel ondernemersechtpaar **Dhaene-Verstelt** uit de Aalsterse Lange Zoutstraat, dus de ouders en broertjes en zusjes van onze oude Aalsterse stammoeder **Maria Aldegonde Dhaene**.

Al hun kinderen werden in de katholieke Sint-Maartenskerk van Aalst ten doop gehouden:

- gedoopt op zaterdag **18 augustus 1696** Guilielmus fs Joannes, 'd haen en Antonia Van der Stelt (doopheffers waren Guilielmus de Pater en Maria van der Stelt), mogelijk was hij de meester-schoenmaker uit de Lange Zoutstraat die in 1727 overleed (?);
- gedoopt op dinsdag **28 januari 1698** D' haene Maria Aldegonde fa Joannis en Verstelt Antonia (Peter: Van Beneden Joes, Meter: Carité Maria Aldegonde);
- gedoopt op **donderdag 8 juni 1702** Martinus Franciscus fs Joannis d' Haens en Antonia Daens (!); (doopheffers waren Franciscus Seghers en het begijntje Petronella Catharina Tack), hij stierf te Antwerpen op 1 juni 1744 als capucijn Martinus III van Aalst;
- gedoopt op zondag **10 juni 1703** Barbara Cornelia fa Joannis De Haene en Antonia Van der Stelt (doopheffers waren Cornelius Van Doosselaer en Barbara Christine d' Haene), mogelijk was zij voor 1735 gehuwd met ene Philippus Praet uit Ninove (?);
- gedoopt op donderdag **25 september 1704** Elisabeth Petronella fa Joannis d' Haens en Antonia (doopheffers waren Petrus Van de Velde en Elisabeth Willems);
- gedoopt op vrijdag **21 augustus 1705** Joanna fa Joannis de Hane en Antonia Van Steijls (doopheffers waren Joanna de Hane en Joanna Van den Aert), mogelijk was zij gehuwd met ene Livinus De Vuyst (?).

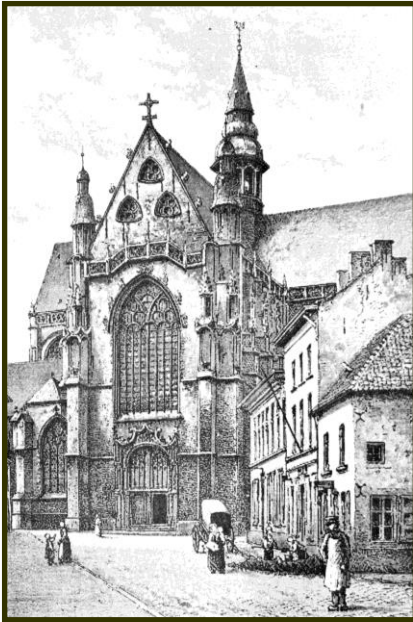
[16 - blz. 13 en 81]

[SAAB/TOPA - doopregisters jaren 1696 f 169, 1698 f 198, 1702 f 277, 1703, 1704 en 1705]

[Bw - Wilfried Vernaeye d.d. 15.05.2013]

[Bw - † Freddy Caudron Lede 20.09.2001, 18.12.2001 en 24.02. 2002]

[08 - blz. 73 en 82]

In het parochietrouwboek der Aalsterse Sint-Martinuskerk uit **1720** vonden we de inschrijving van onze stamouders **Bartholomeus** (ofte Martinus) **Bombeeck** en (Maria) **Aldegonde D'Haen** door de toenmalige onderpastoor Joannes Josephus Lorent, die vanaf 1721 pastoor werd van het Begijnhof (zie verder hieronder).

Hun eerste trouwgetuige, in de hiernaast afgebeelde hoofdkerk, Joannes of Jan Van der Speeten, was later (tot ongeveer 1727) één van de vele buurtgenoten te Aalst aan de *Hooghstraete* op *Sompershoecke*, gelegen langs zij de oude Aalsterse stadsvesten (zie verder blz. 153 en 154).

◀ *Tot 1873 was de Sint-Martinuskerk, hiernaast afgebeeld omstreeks 1900, de enigste parochiekerk van Aalst. Eind 1874 werd de Sint-Jozefskerk aan de Esplanade (gedeeltelijk) opengesteld.*

152

Joannes Josephus Lorent werd als onderpastoor van de Sint-Martinuskerk voor de eerste keer vermeld op **28 december 1717** bij de inzegening van een huwelijk. Vanaf **30 november 1720** is Franciscus Mollaert onderpastoor (althans dan wordt hij de eerste keer vermeld bij de inzegening van een huwelijk) en is dus meer dan waarschijnlijk de opvolger van Lorent. Op **26 april 1721** zegent R(everendus) D(ominus) Josephus Lorent een huwelijk in, maar zonder de vermelding *vice-pastor* of enige andere kwalificatie. Een jaar later, de 15de april 1722, zegent hij nog eens een huwelijk in met de vermelding *ad hoc debite authorisat(us)*. Enkel wanneer een priester, niet verbonden aan de parochie van Sint-Maarten, een huwelijk inzegende, werd deze formule gebruikt. Dit wijst er dus op dat Lorent op dat ogenblik geen onderpastoor meer was. En inderdaad, later (de eerste keer op **15 februari 1723**) zegent R.D. Lorent nog sporadisch in de Sint-Martinuskerk een huwelijk in, maar nu met de vermelding *rector Begginasij* (= pastoor van het Begijnhof). Van **26 december 1723** tot en met **5 februari 1724** worden alle huwelijken in de Sint-Maartenskerk terug voor hem gesloten. Vanaf **13 februari 1724** is het de opvolger van deken Nuyts (begraven in het koor van de kerk op 5 juli 1723), M. Bertomville, die de huwelijken inzegent. Wat Lorent betreft ziet zijn carrière er dus als volgt uit: vanaf eind **1717** tot eind **1720** onderpastoor van de Sint-Martinuskerk en vanaf 1721 tot 17.. (?) pastoor van het Begijnhof. Van het begijnhof zijn geen begrafenisregisters bewaard gebleven, dus we weten niet wanneer Lorent overleden is...

Voor Lorent was onder andere R.D. Alfons van den Bossche († 06.01. 1714), die in 1710 aan de *Oude Vischmarkt* woonde, onderpastoor van de Sint-Martenskerk en E.H. Steven Servaty pastor van het Begijnhof, die in de Pontstraat in het *Pasteurs huys* gehuisvest was.

[SAAB/TOPA - trouwboek jaar 1720 f 4244]
[Bw Wilfried Vernaeve Aalst dd 05.10.2006]
[16 - blz. 238, 242 en 266]
[Oude hoekjes in Vlaanderen, Armand Heins]

Het oude Begijnhof te Aelst ►

